

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR:
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR:
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosef G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei; **Vințilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Eugen Peșit**, Consilier la Inalta Curte de Casație; **G. Petrovici**, Prodecan al Baroului Ilfov; **C. Sipsom** Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat

S U M A R

— *Problema Datoriilor în lumina legii din 20 Februarie 1879 asupra Clauzei Penale, Cametei și Anatocismului* (urmare și sfârșit), de prof. Nicolae Basilescu.

JURISPRUDENȚE:

— Inalta Curte de Casație și Justiție s. I: *Traian Ionescu cu Ioana S. Rădulescu și a.* (Minor emancipat. Imprumut. Nulitatea actului pentru neîndeplinirea formalităților legale. Autoritatea lucrului judecat numai în ce privește nulitatea actului. Obligațiune de restituire în caz de profit, independent de nulitatea actului);

— Idem, s. II: *Ion C. Mavrodin cu Banca de Credit Comercial ș. a.* (Poprire. Act de conservare. Creanță sub semnătură privată neconstatată judecătorește. Cauțiune pentru desființarea ei. Subrogațiune judiciară. Poprirea trece asupra cauțiunei. Afectațiune specială în favoarea creditorului popritor. Nu există concurența cu alți creditori ai debitorului. Contestație la poprire. Respingere. Nu constituie un titlu pentru liberarea cauțiunei care nu poate avea loc decât în baza unei sentințe de validare);

— Curtea de apel Craiova s. II: *Dumitru Pleșan cu Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor.* (Contencios administrativ. Compunerea comisiunilor de bacalaureat. Simplă recomandare a legiuitorului. Lipsă de sancțiune. Interes direct și actual. Cale de jurisdicție proprie. Nu mai există acțiune în Contencios).

PROBLEMA DATORIILOR In lumina legii din 20 Februarie 1879 asupra Clauzei Penale, Cametei și Anatocismului

II

Legea din 20 Februarie 1879 în Desbaterile Senatului

I

Proscrierea Cametei

Proiectul de lege, votat de Camera Deputaților, fiind adus în desbaterea Senatului, acesta l'a trimis în cercetarea Comitetului delegațiilor secțiunilor sale, care a ales raportor pe *Basile Boerescu*, mare om de Stat, mare jurisconsult, fost de mai multe ori Ministru, — Profesor de Drept Comercial la Facultatea de

Drept din București, — și unul dintre autorii Codurilor noastre, fiind fost membru al Consiliului de Stat din 1864.

Comitetul delegațiilor Senatului a înlocuit, însă, Proiectul votat de Camera Deputaților cu următorul Proiect:

PROECT DE LEGE

pentru anularea Clauzei penale din oarecare contracte și pentru adausul unui aliniat la art. 1089 din codul civil

ART. 1. — Clauza penală, aflată în contractele de imprumuturi sau de prestațiuni în natură, este și va rămânea anulată, oricare va fi data actului a cărui executare se cere.

„Judecătorul, în cas de imprumut, va putea condamna numai la plata dobânzii prevăzută de art. 1589 cod civil, sau, în cas de alte obligațiuni, la daune-interese, conform art. 1084 din codul civil.

ART. 2. — „Dacă clauza penală nu va fi stipulată direct, ci va fi deghizată sub o altă formă, sau va rezulta din condițiunile actului, judecătorul va aprecia și va putea anula din contract aceea ce ar avea caracterul de clausă penală, putând aplica, după cazuri, art. 1589 sau 1084 din cod civil”.

ART. 3. — „La art. 1089 din codicele civil se adaugă următorul aliniat:

„Clauza prin care, de mai înainte și în momentul formării unei convențiuni, alta decât o convențiune comercială, se va stipula dobândă la dobinzile datorite pentru un an, sau pentru mai puțin ori mai mult de un an, sau la alte venituri viitoare, se va declara nulă”.

Raportor, **B. BOERESCU.**

Acest nou Proiect de Lege a fost prezentat Senatului în ședința din 24 Ianuarie 1879 cu următorul raport, întocmit de *Basile Boerescu*, pe care îl reproducem după Monitorul Oficial:

D. Raportor *B. Boerescu*: dă citire raportului și proiectului de lege modificat de Comitetul delegațiilor:

Domnilor Senctori,

„Am onoare a vă supune, ca raportor, lucrarea comitetului delegațiilor dvs., relativă la proiectul de lege pentru anularea clăusei penale din oarecare contracte, și adausul unui nou aliniat la art. 1089 din cod. civil.

Comitetul dvs. a amendat proiectul votat de Adunarea Deputaților, în modul cum se vede din alăturata sa lucrare.

El s'a mulțumit a anula clauza penală ce se afla coprinsă, direct sau deghizată, în orice acte de împrumuturi sau de prestațiuni în natură. *Căci o asemenea clausă coprinsă în orice așa acte are, de obște, un caracter de surpindere și de neprevvedere pentru debitor, și acest caracter îi implică o nuanță de imoralitate, pe care legiuitorul este în drept a o lovi și a o face să piară.*

Nu este tot astfel și cu fixarea maximumului dobânzilor. Comitetul dvs. a crezut că nu este bine a se fixa un asemenea maximum. O așa dispozițiune ar fi contrarie principiilor științei economice și intereselor bine înțelese ale creditului public. Tot de odată s'a probat, din experiență, că ar fi imposibil, în fapt, de a se aplica o asemenea dispozițiune. Interesul material va ști totdeauna a afla mijlocul de a eluda legea; o așa dispozițiune n'ar face, din contra, decât să îngreuneze pozițiunea debitorului pe care, altfel, legiuitorul ar fi voit să-l protejeteze.

„Cât despre adausul ce a trebuit a se face la art. 1089 din codul civil comitetul dvs. n'a făcut decât să redacteze în mod mai clar și mai complect, opiniunea adoptată de Adunarea Deputaților.

„Acestea fiind concluziunile comitetului dvs., am onoare a le supune la desbaterea și aprobarea dvs.”.

Raportor (ss) B. Boerescu.

Din acest raport vom releva:

a) Clauza penală — direct sau deghizată „are un caracter de surprindere și de neprevvedere pentru debitor și acest caracter îi implică o nuanță de imoralitate pe care legiuitorul este în drept a o lovi și a o face să piară”.

Legiuitorul — de acum 55 de ani nu a așteptat marele Război, — nu a așteptat nici faimoasa teorie a impreviziunii, care turbură atât spiritele și încurecă pe Înalta Curte de Casație însăși, pentru a legifera asupra „surprinderii și neprevvederei pentru debitor”, ce anumite clauze din contractul încheiat de el ar putea „implică o nuanță de imoralitate” — și nu ezită „a le lovi și a le face să piară”.

b) Libertatea dobânzei, — nefixând un maximum de dobândă, — dar grăbindu-se a declara, precum vom vedea, că dobânda usurară este ea însăși „o clausă penală deghizată” — și ca atare isbită de rigoarea legii.

c) dobânda la dobândă, — în chip general și absolut, este interzisă în orice fel de convențiuni, altele decât convențiunile comerciale.

Cel dintâi care a luat cuvântul în contra acestui Proiect de Lege a fost MANOLACHE COSTAKI E-PUREANU, care pretindea că legea „anulând o clausă înscrisă într'o convențiune, — oricare ar fi data ei — se dă legii o putere retroactivă ceeace, zice el, „ar fi un principiu foarte periculos, care s'ar introduce în legislațiunea noastră”.

Tot asemeni, I. Strat afirmă că votând această lege, așa cum ea a fost propusă și votată, — Senatul „ar comite un abus de putere”.

„Acum noi, Senatul lovim în drepturi câștigate”.

„Să ștergem această frază nenorocită din art. 1”.

La aceste critici, răspunde Raportorul BASILE BOERESCU în termeni excelenți, de adevărat și mare juriconsult, — de adevărat și mare legislator.

Vom observa dela început, că tot ce se zice în contra Clăusei penale directe, se îndreaptă și în contra clăusei penale deghizate, — sub orice formă — dar mai ales sub formă de uzură, de camătă, — de dobândă exagerată, pentru că în concepțul legiuitorului dela 1879, — și în special al Senatului și al raportorului său este „clauza penală” — și uzura, și dobânda exagerată.

„Acea clausă penală anulabilă, a zis, Basile Boerescu, în ședința din 29 Ianuarie 1879 (v. M. Of. din 1/13 Febr. 1879) s'ar putea ascunde în diverse forme după cum am mai zis: „așa de exemplu când dobânda stipulată ar fi atât de exagerată pentru timpul când s'a încheiat contractul sau cu caracter de interese moratorii, încât judecătorul ar putea conchide că conține implicit o clausă penală și va anula-o”.

„Proiectul nostru în art. 2 îi dă acest drept de apreciere și judecată; căci acel articol dă drept judecătorului a aprecia că acea clausă penală „rezultă din condițiunile actului”.

„Prin urmare, explică Basile Boerescu, dacă se va întâmpla cazul prevăzut de d-l Carp, că adică actul să conțină niște dobânzi prea exagerate, — adică așa cum el să nu aibă sensul chiriei capitalului din epoca când s'a format actul, ci să aibă numai sensul unei penalități, de care am vorbit, ei bine, judecătorul nu are nevoie de legea maximumului spre a lovi sau anula acea penalitate, el cflă acest mijloc în această lege a noastră. Atât numai că judecătorul să știe acea ce este penalitate de aceea ce este plata legitimă a serviciului dat; să știe a distinge aceea ce este permis de aceea ce este oprit de lege. Și Legea noastră adaugă tot odată, că în toate casurile chiar când judecătorul va anula clauza penală, el tot va putea condamna pe debitor la plata dobânzei legale sau la daune interese; după cum va fi locul a aplica art. 1589 sau art. 1084 din codul civil”.

„Cum vedeți, dar d-lor, acest proiect de lege răspunde la toate cerințele momentului. Este bine dar să-l primim, căci am credința că el va produce cele mai salutare efecte”.

Din acest discurs al omului cel mai autorizat a exprima sentimentele Senatului, care a votat acest Proiect de Lege, rezultă în mod indubitabil că dacă legiuitorul dela 1879 nu a fixat formal un maximum de dobândă, — el a dat însă judecătorului posibilitatea de a anula orice dobândă „care nu este plata legitimă a serviciului dat”, — și această plată legitimă el o reduce la „dobânda legală” la care judecătorul poate condamna pe debitor, — dobânda care atunci era de 10% pe an și care a fost redusă la 5% în materie civilă — și la 6% în materie comercială prin legea din 1882.

Iar din desbaterile care au urmat acest discurs — rezultă în mod indubitabil că legiuitorul dela 1879 a considerat ca o dobândă excesivă — orice dobândă

mai mare de 10%, — a fortiori o dobândă de 20% sau 30%.

Căci, zice tot Basile Boerescu: „judecătorul are să aprecieze și timpul și persoanele și circumstanțele de fapt. *Ele are să vadă, de exemplu, dacă în timpul când s'a format contractul dobânda era de 10%, însă părțile ar fi stipulat o dobândă de 20 ori de 30 la sută, el va vedea dacă acest curs exagerat, dacă alte condițiuni ale contractului nu ascund în realitate o clausă penală și atunci, din combinațiunea tuturor acestor fapte va putea anula partea care constituie clausa penală,* — dând creditorului ceea ce i s'ar cuveni ca dobândă sau alte daune interese, după casuri, *conform legilor existente*”, adică *dobânda legală,* — care cu chipul acesta devine, în realitate, un maximum de dobândă, — în orice cas un criteriu pentru judecător.

MANOLAKE KOSTAKI EPUREANU nu desarmă însă, — el revine la tribună cu argumente noi — mai ales în contra efectului retroactiv dat acestei legi.

Atunci se scoală EUGEN STĂTESCU, Ministrul Justiției: el a ridicat, într'adevăr, aceste desbateri până la cele mai înalte culmi: el atacă de front ambele chestiuni: *și Clausa penală și Cămăta*, discursul lui aruncă o viue lumină asupra întregii desbateri:

„Domnilor, nu credeam, ca clausele penale, aceste avantajii ilicite și excesive ale unor speculatori lacomi să găsească apărători așa de călduroși.

„Nu credeam, mai cu seamă, că abuzurile ce se fac în practică cu aceste clause penale să se pună la adăpostul unor principii sacre, pe cari le proclamăm și le mărturisim; dară cari n'au nimica a face cu spoliatiunile exercitate prin abuzul clausei penale. Regret că marile principii de justiție, de ordine socială și de protecțiune a creditului public s'au făcut oarecum solidare cu aceste abuzuri, ca, cum n'ai putea trăi fără dânsese”.

„Ce ne-am propus noi, în adevăr, prin această lege? Să-mi fie permis a-i lua și eu apărarea ei, fiindcă eu am propus-o Onor. Adunări Legiuitoare, încă din anul trecut, și poate dacă s'ar fi discutat și votat de atunci s'ar fi remediat la mari și multe rele.

„Domnilor, când am propus această lege nu am avut de scop să pun nart dobânzii și să împiedicăm capitalurile de a produce proprietarilor lor *foloase legitime, și în raport cu venitul normal ce le-a asigurat legea generală a ofertei și a cererei.* Am fi făcut atunci nu numai un act nepolitic, dar și lipsit de cel mai elementar bun simț.

„Ceeace am vrut să înfrânăm este *abusul* ce se face în practică *cu facultatea ilimitată,* ce se lasă împrumutătorilor de legile în ființă, *ca să stipuleze avantajii oricât de exorbitante,* pentru capitalul împrumutat, — și mai cu seamă să poprim penalitățile ruinătoare la care se supune debitorul pentru neplata la termen a acelu capital. Am vrut să protejăm munca și producțiunea contra exploatareilor avizi, cari prin efectul clauselor penale au adus clase întregi de cultivatori și producători în cea mai desăvârșită ruină. Și pentru aceasta nu ne-am luat după teorii sau doctrine abstracte; ci am avut în vedere trista experiență și rezultatul la care am ajuns în practică cu legislația actuală, rezultate constatate prin acte judecătorești indeneabile, prin date statistice, luate după condicele de hotăriri ale Tribunalelor.

„Nu știam că astăzi se va discuta acest proiect de lege, căci așa fi adus acele acte, ca să le pun în vederea dvs.; și nu am putut lua parte nici la lucrarea comitetului delegaților fiind reținut la Cameră cu alt proiect de lege.

„Pot, însă, afirma Onor. Senat, că în anii 1876 și 1877 Tribunalul de Ilfov a pronunțat peste 700 de hotăriri în care procentele acordate creditorilor, cu titlul de clausă penală, după convenția părților, variază între un maximum de 6% pe lună și un minimum de 2½ la sută, adică nu sunt mai mici de o mijlocie de 4 la sută pe lună la capitalul împrumutat. Aceasta este oficial! Apoi credeți d-voastră că aceasta este o stare normală și că legislațiunea, care consacră asemenea acte de spoliatiune, poate fi menținută?

Și vă rog să notați în treacăt că judecătorul nu poate face altfel. Este în codul civil un articol, 1087, care-l obligă să adjucece creditorului clausa penală oricât de exorbitantă ar fi, nici mai mult, nici mai puțin.

„Poate acest text s'a înțeles și aplicat rău în practică, dar așa se urmează, și pentru aceasta pot să vă citez un exemplu, care vă va convinge pe toți de intensitatea răului.

„Nu știu dacă Onor. D. Orleanu dela Putna este aici; dar d-sa mi-a adus acest caz la cunoștință, și faptul era atât de exorbitant în cât nu am voit să-l cred; și am cerut să mi se aducă copie legalizată după hotărîre și atunci m'am convins:

„Dați-mi voie să-l pun în vederea dvs. pentru că se referă la prestațiunile în natură, despre care este vorba în lege.

„Mai mulți locuitori se împrumută cu un oarecare număr de merțe păpușoi cu facultatea de a le întoarce la termen sau în natură, sau în bani, după estimația făcută din convențiunea părților. Această valoare estimativă se suie la vre-o sută de galbeni: actul, însă, purta clausa penală: că, dacă în termen locuitorii nu vor întoarce porumbul sau banii, vor avea să plătească câte doi franci la galben pentru fiecare zi de întârziere. La termen, debitorii nu au plătit. Creditorul le-a făcut somații în regulă și apoi a lăsat să treacă mai mult timp și după vre-o cinci ani i-a chemat în judecată.

„Tribunalul i-a condamnat și făcând socoteala dăunelor-interese, conform convențiunei părților, a îndatorat pe locuitori, prin sentință, să plătească creditorilor, cu titlul de clausă penală, franci 45.000 galbeni, ceea ce se suie ca la 475.000 franci. (Râsete).

„Acesta este un fapt autentic și lucruri de asemenea natură pare că se petrec în multe părți, mai cu seamă în Moldova. Munca a sate întregi este robită pentru mai mulți ani, prin efectul clauzelor penale, pentru mici avansuri făcute locuitorilor de către speculanți; și astfel munca și producțiunea sunt isbite chiar în sorginta lor.

„Am văzut dar că era aici un rău mare, că era ceva de făcut și am venit cu această lege.

„Acum, legea aceasta este ea ceva nou și fără precedent?

„Facem noi ceva care n'a existat și nu există în alte state civilizate?”

D. STRAT: Asupra retroactivității legii vorbiți?

MINISTRUL JUSTITIEI: Mă ertați. Voi veni eu și la retroactivitatea legii, și veți vedea d-lor, că nu

este nimic în acest articol care să atingă principiul neretroactivității, **principiu pe care de altminteră, în cazul de față, legiuitorul nici nu este ținut să-l respecte.** Revenind la întrebarea ce-mi pusesem: *Credeți dvs. că numai la noi s'au luat asemenea măsuri restrictive contra uzurii?* Apoi, fără a merge prea departe, dați-mi voie să vă pui în vedere ceea ce s'a petrecut mai anul trecut într'un mare stat vechiu, în Imperiul Austro-Ungariei. Iacă un exemplu pe care nu-l veți recuza, cred, căci în ce stat principiile de ordine și de conservare socială se respectă mai mult decât în acest bătrân stat monarhic? În tot cazul, ar fi și acolo economiști însemnați, conservatori și oameni de ordine, care să protejeze societatea și capitaliștii contra legilor subversive.

„Ei bine, în Austro-Ungaria s'a promulgat de curând o lege, prin care se iau cele mai aspre măsuri contra uzurii și a uzurarilor, contra abuzurilor ce semnalăm odinioară, și când la noi există pe o scară mult mai întinsă decât acolo. Și această lege s'a făcut după o matură chibzuire, după o anchetă minuțioasă deschisă în toată țara, după ce s'a luat avizul tuturilor oamenilor competenți, tuturilor camerilor comerciale și a celor interesați în chestiune. Prin legea aceasta, d-lor, se creează delictul de uzură, se asimilează uzurarii cu făcătorii de rele și se pedepsesc cu închisoare corecțională până la doi ani. În tot cazul, tribunalul corecțional dacă nu găsește elementele delictului și achită de penalitate, este îndrituit să anuleze operația, să reducă avantajele stipulate, și să nu acorde creditorului decât beneficiul unor procente și daune equitabile.

„Apoi, noi, d-lor, prin proiectul prezentat, nu am mers așa departe, tocmai ca să nu alarmăm pe capitaliști și să asigurăm capitalurilor oarecare avantagii mai mari, ca să le atragem la noi. Noi n'am edictat penalități, n'am pus nart la dobândă; ne-am mărginit numai, când aceste dobânzi ar fi excesive, a permite judecătorului să le reducă fără a putea lăsa mai jos de 12%.

Asemenea și pentru clauza penală, am declarat pur și simplu reductibile până la această limită.

„Altfel, nu am stat la îndoială ca să luăm cu o oră mai înainte măsuri de protecțiune, măsuri mult mai energice contra răului ce bântue societatea noastră.

„Viu acum la retroactivitate: s'a zis că art. 1 cum este redactat atinge drepturi câștigate. Mai întâi precum s'a observat de d. Raportor, legiuitorul e în drept să dea prin legi efect retroactiv când vede că interesul social o cere; și în specie nu văd cum societatea ar putea să mai dea concursul forței publice acelor speculatori care o ruinează, și să silească pe debitorii a executa niște clause penale oneroase, pe care legea le reprobă și le stigmatizează. Statul nu datorește protecțiunea sa decât intereselor legitime, nu și celor ilicite; și îndată ce legea se va fi promulgat clauzele penale neefectuate încă vor fi devenit ilicite, și prin urmare, nu se va putea cere executarea lor.

„Se dă însă prin această lege efect retroactiv prohibițiunii? Să aduce vreo atingere la ceea ce se numește drepturi câștigate? Nu! Aici s'a făcut confușiune, să-mi fie permis a zice aceasta: s'a confundat creanța, capitalul și dobânda care a curs în timpul termenului, cu un alt drept neexistent încă și care n'ar rezulta de cât din realizarea clauzei penale.

D. VIOREANU: Subtilități!

D. STĂTESCU, ministrul justiției: Onor. D. Viooreanu, zice: subtilități! Ei bine nu este așa. Una este creanța cu procentele ei, și alta clauza penală. Și rău D. Manolache Costaki le confundă una cu alta. Cea dintâiu există în patrimoniul creditorului din momentul facerii actului, hinc et nunc Clauza penală, dreptul rezultând dintr'însa, nu naște pentru creditor decât după împlinirea termenului și dacă debitorul nu va plăti creanța. Înainte de această epocă nu există drept câștigat în privința clauzei penale pentru creditor, ci numai spes debitum iri, dacă dar până în momentul împlinirii condițiunii la care e subordonată clauza penală se va fi promulgat o lege care să prohibe această clausă sau să le declare reductibile, este evident că drepturi rezultând dintr'însa nu va putea naște pentru creditori decât în condițiunile în care noua lege îi permite să nască.

Spre a se putea zice că se dă legii efect retroactiv ar trebui să se aplice prohibițiunea și la clauzele penale deja realizate prin expirarea termenului și împlinirea condițiunii, înainte de promulgarea legii. Clauzele penale încă nerealizate la această epocă nu sunt drepturi câștigate.

D. V. BOERESCU, raportor: Aceasta nu este o creanță, ci o expectativă.

D. MINISTRU AL JUSTIȚIEI: Așa este, și deci cred că prin simpla aplicare a principiilor generale de drept, toate clausele penale efectuate în urma promulgării legii de față vor cădea sub lovitura ei. Cu toate că, încă odată, eu sunt de idee, în ce se atinge de clauza penală, că trebuie să dăm legii efect retroactiv și să o aplicăm, cum zicea d. Raportor, chiar acelor clause penale care s'au realizat înaintea promulgării; dar nu s'au plătit încă. Și cuvântul, cum v'am spus, este că Statul, odată legea promulgată, nu va putea să mai execute cu forța publică contra debitorilor niște clause declarate de legiuitor vătămătoare societății și intereselor generale ale Statului.

„Aceste clause penale nu se vor putea executa și dintr'un alt punct de vedere: codul civil în art 5 zice în adevăr, că nu se poate deroga prin convențiuni particulare la legile care interesă Ordinea publică și bunele moravuri. Apoi este alt, legea ce se propune, decât o lege care interesă în cel mai mare grad Ordinea publică și bunele moravuri.

„Și cum voiți ca Statul să mai dea vreo eficacitate oarecare unor asemenea clause, după ce se va promulga legea? Ar fi tot una ca, cum ar mai aplica niște pedepse desființate prin o lege nouă, la fapte petrecute înaintea promulgării.

„Și în fine, Domnilor, ca să termin, nu crez că atunci când în Statele vecine se fac legi draconice contra uzurii, și se edictează pedepse aspre pentru uzurari, numai noi să le deschidem bratele, să ridicăm toate barierele, și să le dăm și prime de încurajare. Am face o greșală neiertată, și țara ar avea dreptul să ne zică că am dat-o pradă Cametei, și i-am compromis tot viitorul economic.

După noui explicațiuni date de Raportorul B. Boerescu, art. 1 din acest important proiect de lege este votat în cuprinderea următoare:

ART. 1. — „Clauza penală, aflată în contractele de împrumuturi sau de prestațiuni în natură, este și va rămâne anulată, oricare va fi data actului a cărui executare se cere, însă numai dacă termenul exigibi-

litatei creanței va cădea în urma promulgării acestei legi.

„Judecătorul, în caz de împrumut, va putea condamna numai la plata dobânzei prevăzută de art. 1589 cod. civ. (adică la dobânda legală) sau în caz de alte obligațiuni, la daune-interese, conform art. 1084 cod. civil.”

Discuțiunea este reluată în ședința din 29 Ianuarie 1878, când se votează și art. 2 în redacția propusă de B. Boerescu și adică:

ART. 2. — „Dacă clauza penală nu va fi stipulată direct, ci va fi deghizată sub o altă formă sau va rezulta din condițiunile actului, judecătorul va aprecia și va putea anula din contract acea ce ar avea caracterul de clausă penală, putând aplica, după cazuri, art. 1589 sau art. 1084 cod. civ.”.

Asupra art. 3 privitor la anatocism, raportorul B. Boerescu, declară pur și simplu, că el este identic cu textul votat de Cameră — dar că „numai redacțiunea s'a modificat, ca ideea să se completeze mai bine și să se pată preveni multe controverse care se pot ridica în jurisprudență în privința prohibițiunii și anulării clusei de a se da dobândă la oobândă”.

La art. 1089 din codul civil se adaugă, așa dar, următorul aliniat:

„Clauza prin care, de mai înainte și în momentul formării unei convențiuni — *alta decât o convențiune comercială* — se va stipula dobândă la dobânzile datorite pentru un an — sau pentru mai puțin ori mai mult de un an, sau la alte venituri viitoare, se va declara nulă”.

EUGEN STĂTESCU, Ministrul Justiției, intervine din nou și pronunță unul din cele mai frumoase și substanțiale discursuri, auzite la Tribuna Parlamentului român: el pune din nou în discuțiune „*chestiunea maximul dobânzei convenționale*”; voiu lua din el numai aceea ce privește lămurirea chestiunii noastre: Proserierea Camăței.

„Am cerut cuvântul, zice EUGEN STĂTESCU, nu atât asupra art. 3 din proiectul comitetului, cât asupra chestiunii de a ști dacă n'ar trebui să se aducă în discuțiune art. 2 din proiectul de lege votat de Cameră și pe care secțiunile și comitetul delegaților a găsit că trebuie să-l înlătureze.

„Acest art. 2 are de obiect să reguleze quantumul dobinzilor și nu se mai ocupă în special de ceea ce se numește clausă penală. Camera a crezut că trebuie să fixeze dobânda în mod invariabil la 12 la sută, poate că ar fi un rău, dar din faptul că din dispozițiunea cum s'a votat de Cameră ar putea fi eliminat din proiect, și că nu se poate admite o altă combinațiune mai în raport cu necesitățile practice și principiile științei.

„Imi permit a atrage atențiunea Onor. Senat asupra acestui punct și a întreba dacă nu ar trebui să se pună în discuțiune principiul conținut în art. 2 din proiectul Camerei; dacă nu importă ca, în acest text de lege să se reguleze prin un articol, care ar fi art. 3 în proiectul Senatului, să se reguleze, zic, o *limită a maximului și o limită a minimului dobânzei, în care judecătorul să se poată mișca, atunci când în convențiunea părților s'ar vedea stipulațiuni de dobândă exagerată cum 20, 30, 40, 50 la sută. Nu cred că ar fi în intențiunea Senatului, ca asemenea stipulațiuni,*

care nu sunt clauze penale proprii zise, să rămâe cu desăvârșire libere, atunci când, în ceea ce se atinge de interesele moratorii, el a venit să pue o limită libertății părților.

„Eu cred că ar trebui să se pue în discuțiune principiul conținut în art. 2 din legea Camerei, căci noi aci discutăm proiectul venit dela Cameră, și nu se poate numai prin omisiune să trecem asupra acelu articol”.

D-l B. BOERESCU, raportor, răspunde:

„Chestiunea ridicată de d. Ministru se poate prea bine pune în discuțiune, deși s'a votat art. 2 căci ideea de a se fixa maximum de dobândă se poate considera ca un amendament la proiectul comitetului. Dacă aceeaș chestiune nu s'a discutat când s'a votat art. 2 este că nimeni nu a ridicat-o.

Acum să mai citim acest art. 2 pentru a ne face o idee mai lămurită asupra lui.

Iată ce zice:

ART. 2. — Dacă clauza penală nu va fi stipulată direct, ci va fi deghizată sub o altă formă, sau va rezulta din condițiunile actului, judecătorul va aprecia și va putea anula din contract aceea ce ar avea caracterul de clausă penală, putând aplica, după cazuri, art. 1589 sau art. 1084 din cod. civ.”.

Iar art. 2 din proiectul Camerei suna astfel:

„Când dobânda stipulată, fie în cursul termenului (convențional), fie pentru neplata capitalului, la timp, este mai mare decât 12 la sută pe an, judecătorul va fi dator să o reducă la această cifră (de 12 la sută), fără prejudiciul daunelor ocazionate prin judecată”.

Acum întreb pe d-l Ministru, susține d-lui principiul cuprins în art. 2 din proiectul Camerei, adică să se fixeze maximum dobânzei la 12%, sau propune d-lui un alt sistem?

Dacă d-lui propune un alt sistem, trebuie să-l formuleze, măcar acum; căci noi am avut în vedere numai art. 2 din proiectul Camerei, și pe acela l'am respins, pentru motivele ce am să spun.

D-l MINISTRU DE JUSTIȚIE nu este însă mulțumit cu aceste explicațiuni, — el insistă din nou:

„Prin ceea ce am avut onarea să spun, am arătat că nu mă unesc cu ideile formulate în art. 2, adică cu ideea de a fixa într'un mod invariabil dobânda la 12% sau la alt quantum. Am declarat-o și în rândul celălalt și în ședința de astăzi.

„Cred, însă, că trebuie să se pună art. 2 în discuțiune; și atunci, ca amendamente la acest articol, să se producă oricare alte sisteme care s'ar găsi mai bune; și după mine, dacă îmi este permis a o spune, ideea cea mai nimerită ar fi aceasta: ca prin art. 2 să se fixeze o limită maximum și minimum de dobândă în care să se lase judecătorului facultatea de a se mișca ținând cont de împrejurări, timp și persoane.

„Aceasta este ideea care o formulasem în proiectul de lege propus de mine în Camera legiuitoare.

„Poate să fie și alte idei, care să se nască în cursul discuțiunii, și dacă se vor găsi mai bune, să se admită sub formă de amendament la art. 2 al legii Camerei.

„Tot ce aş ruga pe Onor. Senat este să se pună în discuțiune această chestiune, asupra căreia de altminterea declar că nu am nici un partid luat”.

D-l B. BOERESCU, răspunde din nou:

„Acum lucrul s'a precizat mai bine, D-lui este tot

de opinia care a formulat-o prin proiectul propriu al d-sale dela Cameră, adică, ca dobânda să aibă un maximum de 12%; însă acest maximum să se mențină sau nu după persoane, după timp și împrejurări.

„Cu alte cuvinte, d-l Ministru tot ar crede că ar fi bine a se fixa un maximum de dobândă de 12%, însă, în alt mod decât l'a făcut Camera.

D-l MINISTRU DE JUSTIȚIE: „Nu! Acela ar fi minimum; maximum l'am putea fixa la 18% bunăcară”.

D-l RAPORTOR: „Și mai rău încă! În tot cazul tot maximum ar fi acel 12% de vreme ce o dobândă mai mare s'ar reduce tot la 12% ori la 18%. Voiți dar, în orice chip, a se fixa un maximum de dobândă.

„Ei, bine, aceasta ar fi foarte rău; și eu cred că foarte bine a făcut comitetul delegaților d-voastră, când a suprimat art. 2 din proiectul Camerei, care fixa dobânda la 12% și i-a substituit art. 3 din proiectul nostru. Cred că și d-l ministru se va convinge că bine am făcut, de vreme ce această modificare este chiar în interesul creditului public, de care d-l ministru, ca membru al guvernului, trebuie să se preocupe atât de mult.

„Și cred că este acest interes al creditului public a nu se adopta o măsură care este reprobă de știința economică și care este declarată ca ineficace de experiența tuturilor Statelor comerciale.

„Mai întâi, d-lor, este bine să ne aducem aminte, astăzi când se pretinde a se fixa maximum dobânzii la 12 la sută, că deja avem o lege, încă din anul 1864, că avem art. 1589 din codul civil, care fixează acel maximum la 10%, când părțile nu au hotărât altfel.

„Iată ce zice acest art. 1589: „Se defige o dobândă de 10% în toate cazurile unde nu s'a hotărât de părți quantul ei. „Așa dar, sub codicile civile dobânda era liberă; numai că în caz că ea nu se fixa de părți, atunci maximum ei era de 10 la sută. Când noi am fixat maximum ei la 12 la sută, fiți siguri că mai întotdeauna acest maximum va fi de 12%, adică, că în practică, el va deveni un minimum.

„Curios spectacol ar fi acesta! Cu toții putem crede că dela 1864, când s'a făcut codicile civile, și până astăzi, țara să fi progresat, ca și creditul public. Prin urmare tendințele, lucrările noastre trebuie să aibă de scop a face să se micșoreze dobânda, a face să se efiținească capitalurile. Noi însă, după atâția ani, am venit din contră, să facem a se mări dobânda, a mări maximum ei la 12 la sută!...

„Noi ne propunem cu toții ca, prin înființarea de institute de credit, să facem a se ridica creditul public și, prin urmare, a se scădea dobânda; noi toți dorim și sperăm a vedea cât mai curând înființându-se o bancă de scont și de circulațiune; căci ea este începutul tuturilor reformelor noastre economice, de vreme ce numai prin o așa bancă se pot efițeni capitalurile, fără o așa bancă nimic nu veți putea face, în deșert veți încerca să scădeți dobinzile și să încurajați industria. Și, cu toate acestea, tot noi am veni să declarăm că cursul capitalurilor la noi este, cel puțin în realitate, de 12 la sută!... Cum atunci credeți că veți mai găsi capitaluri cari să consimtă a veni să circule la noi în țară cu un folos mai mic de 12 la sută?

„Pentru acest singur motiv, pe cât știu d-l ministru Brătianu, care îmi pare că face parte din secțiunea

mea, a și declarat în secțiuni, că aderă și d-lui la susținerea făcută de noi la art. 2 din proiectul Camerei.

„Așa dar, nu puteți să ridicați sau să fixați maximum dobânzii, fără să loviți cu aceasta chiar creditul Statului, creditul public, sau fără să-l condamnați la o lungă stagnațiune.

„Apoi este astăzi o veritate științifică, general recunoscută, că legiuitorul nu este nici în drept, nici în puțință de a fixa maximum dobânzii.

„Dobânda, știți prea bine, nu este decât chiria, de cât plata serviciului capitalului. Capitalul este și el marfă care se vinde, care se închiriază. Cu ce drept legiuitorul ar veni să fixeze maximum prețului acestei marfe sau maximum chiriei sale? Aceasta ar fi tot atât de nedrept și de nelogic, cum ar fi când ar voi să fixeze el maximum prețului oricăror altor mărfuri.

„Și chiar dacă ar face legiuitorul una ca aceasta, este el în puțință ca să execute ordinea sa, să facă a se respecta voința sa? Experiența a probat că fraudă, posibilitatea de a viola sau a eluda legea sunt, în cazul de față, atât de ușoare și de comode, încât ordinea legii ar ajunge o literă moartă. Pot să adaug, însă, că, tot ce am fi izbutit să facem, ar fi fost de a îngreuna pozițiunea debitorului, căci dobânda ce ar fi peste maximum, creditorul ar pune-o în capete și *bietul debitor ar mai plăti dobândă la dobândă.*

„Creditorul, în adevăr, s'ar tocni cu debitorul, să-i plătească de exemplu 30 la sută dobândă; însă fiindcă maximum va fi 12 la sută diferența dobânzii până la 30% ar pune-o în capital; astfel încât tot debitorul este acela care este îngreunat; căci ar pune în capital aceea ce nu a primit, și ar plăti pe viitor dobânda și la acel adaos. Astfel legea s'ar înlătura cu totul și ați face să suferă debitorul pe care credeți că-l ușurați.

„Așa dar, d-lor, odată ce atât din punctul de vedere al științei financiare și economice, cât și din punctul de vedere practic, este absurd ca să limitați dobânda, la ce ar servi să mai prescrieți o așa dispozițiune? Taxa dar a dobânzii am lăsat-o liberă, tot cum era până acum în codul civil. Și dacă această taxă a variat până acum, dacă ea a fost adesea prea mare, cauza nu a fost în lipsa de legi, care ar fi limitat-o, ci cauza a fost din alte împrejurări, pe care nu voi să le mai numesc, cauza a fost lipsa de institute de credit, cauza a fost că, capitalurile au fost scumpe prin sine înșele.

„Cu toate acestea nu este nimic de făcut? *Da: am făcut ceea ce era posibil. Am anulat clauza penală, fie directă, fie deghizată, în contractele de împrumut și de prestațiuni în natură. Am anulat-o pentru motivele ce am spus într'o ședință trecută, și asupra cărora nu mai revin. Am lăsat ca judecătorul să aprecieze și să anuleze, din asemenea contracte, clauza penală, chiar când s'ar ascunde sub alte forme și ar rezulta din condițiunile contractelor aceluia. Judecătorul are să aprecieze și timpul, și persoanele și circumstanțele de fapt. El are să vadă de exemplu, dacă în timpul când s'a format contractul dobânda era de 10%; însă părțile ar fi stipulat o dobândă de 20 ori de 30%; el va vedea dacă acest curs exagerat, dacă alte condițiuni ale contractului nu ascund în realitate o clauză penală; și atunci, din combinațiunea tuturilor acestor fapte,, va putea înlătura partea*

care constituie clauza penală, dând creditorului aceia ce i s'ar cuveni ca dobândă, sau alte daune interese, după cazuri și conform legilor existente.

„De multe ori se poate ca dobânda care se părea exagerată în momentul executării contractului, să nu fi fost astfel în momentul formării lui. Să presupunem, de exemplu, că actual dobânda ar fi de 10%, dară că acum doi ani, când s'a încheiat un contract, era de 18 la sută. S'ar putea zice că acest contract ar conține o clauză penală? Negreșit că nu; căci capitalul s'a închiriat după cursul ce exista, în momentul închirierii. Iată dară că în acest caz, judecătorul nu va anula nimic din așa contract, sub cuvânt că ar conține o clauză penală.

„Sistemul dar acesta este mai just, mai logic, mai bun decât acela al Camerei. La Cameră se fixase un maximum de dobândă, însă am arătat că aceasta era și contrariu științei și nepractic. Dar la Cameră nu se lovise clauza penală deghizată; noi am lovit-o și am făcut legea mai eficace, dând tot odată mijloc de a se lovi și dobânda exagerată, când ea s'a ascuns, s'a deghizat ca o penalitate, ca o clauză penală, pe care legea nu o permite.

„Așa dcr, art. 2 cum este, cred că este îndestulător”.

După un discurs al lui Dimitrie Ghica, altul al lui Petre Carp. — EUGEN STĂTESCU ia din nou cuvântul pentru a susține părerea lui.

MINISTRUL JUSTIȚIEI: „Eu cred că se va înlesni chiar votul dvs. după o explicațiune ce voi să cer onor. d-lui Raportor.

„D-lor senatori, în articolul final din proiectul Guvernului, era nevoie să ne ocupăm atât de interesele după expirarea termenului și stipulate pentru caz de neplată la timp. În economia proiectului de lege, așa cum se prezintă de comitetul delegaților, în mare parte utilitatea acelei dispozițiuni este ridicată; căci în ceea ce se atinge de interesele pentru neplata capitalului la timp, ele sunt regulate deja prin art. 1 și 2 votate de Senat, astfel în cât n'ar mai rămâne în chestiune decât numai interesele stipulate în cursul termenului.

„D-lor, redusă chestiunea la acești termeni, aș dori să aud o declarațiune formală din partea Onor. D. Raportor, care să consacre în mod indubitabil acest mod de a vedea și acest sens al legii: căci stiti bine că desbaterile urmate în sânul Corpurilor Legiuitoare asupra unor legi de asemenea natură, au mare importanță și au să serve de lumină și de conductor judecătorilor în aplicarea legii. Ca să nu rămână dar cea mai mică îndoială în practică, rog de d-l Raportor să declare lămurit că în articolele deja votate de Senat se coprinde și interesele moratorii sau daunele interese nreexecutare la timp. Fiind așa, atunci este evident că în mare parte utilitatea art. 4 din proiectul Guvernului dispăre. Atunci ar rămânea numai să ne întrebăm dacă nu ar fi bine. — cum a întreat și D. Strat, și D. D. Ghica — ca chiar în cursul termenului și pentru timpul cât s'a lăsat prin act capitalul în uzul debitorului, să se pună limită, fie maximum, fie minimum, fie chiar fix. Recunosc toate inconvenientele care le-ar avea asemenea fixări, și chiar imposibilitatea ce ar fi în practică de a face să se respecte legea de cei interesați. Cu toate acestea, în principiu, eu aș crede că s'ar putea lua oarecure

dispozițiuni ca să se înfrâneze uzura și aici cum s'a luat în toate țările, care au voit să reguleze tranzacțiile între părți în privința procentelor; bunăoară, fără să se pună nici maximum, nici minimum, să se declare că îndată ce o stipulație de dobândă ar avea caracter de uzură, atunci judecătorul să o anuleze și să nu acorde creditorului decât o dobândă potrivită cu cursul banilor și cu adevăratele daune ce i s'au putut cauza prin punerea capitalului său la dispoziția debitorului.

„Așa văd că s'a făcut și în legea Austriacă de la 19 Iulie 1877, în ce se atinge de efectele juridice, cu toate că acolo se merge mult mai departe și să îndrituește judecătorul, că dacă găsește că operația are un caracter uzurar, să pronunțe și o pedeapsă corecțională, pentru prima oară până la 6 luni, și în caz de recidivă, la 2 ani. Aceasta noi nu am făcut-o; am fost mai blânzi cu capitaliștii pentru ca să nu speriem capitalurile și să liniștim pe toți. Dacă însă se crede că ar fi mai bine, în privința aceasta, să se lase libertatea convențiilor, să se explice cel puțin bine că interesele moratorii și clausele penale sunt cuprinse în art. 1 și 2 deja votate, și că aceste dispoziții se aplică și la învoelile locuitorilor pentru munci agricole. Altfel eu tot voi vota legea, căci, și așa cum este va aduce mari și binefăcătoare rezultate”.

În fine, B. BOERESCU, raportor, resumă și precizează în termenii următori ideea legiuitorului:

B. BOERESCU, raportor: „Articolul nostru 2, din proiect, răspunde la toate preocupările și îndestulează toate cerințele.

Să ne dăm însă bine seama că prin această lege nu se oprește stipularea de clauză penală, în mod general, în toate contractele; ea continuă a se putea stipula, conform codului civil, dela art. 1066 până la art. 1072, însă cu modificările cuprinse în legea de față.

D-l M. KOGĂLNICEANU: La țărani rămâne?

D-l RAPORTOR: „S'a anulat numai pentru două soiuri de contracte, pentru contractele de împrumuturi și pentru acele de prestațiuni, adică de învoeli agricole. Prin urmare, vedeți că, clasa sătenilor este în general apărată.

„Intr'adevăr, d-lor, clauza penală mai în toate celelalte contracte coprinde fixarea daunelor-interese în favoarea unei părți, când cealaltă parte nu execută obligațiunea sa. Atunci, pentru ca nu judecata să mai fixeze quantum despăgubirilor, le-au însemnat părțile când au contractat. Acesta este foarte legitim și protejat de lege.

„Dar câte odată clauza penală nu conține numai daune interese, ci este numai o penalitate, stipulată în act, în caz când debitorul nu va executa, și acest caracter de penalitate se află în contractele de împrumut, și mai în toate contractele de prestațiuni în natură. Cum, însă, se poate distinge o clauză penală care conține daune--interese de o clauză penală care constituie numai o penalitate? Din aceasta că, când este vorba de daune-interese, să execute numai acele daune, adică clauza penală, iar nu și principalul. Când, de exemplu, eu am stipulat că dacă nu voi vinde cuiva casa mea până la termenul cutare, să-i plătesc 1.000 fr., ca clauză penală, sau daune-interese; dacă termenul acela ajunge și nu voi vinde a-

celui cuiva, îi voi plăti numai 1.000 fr., iar nu-i voi da și casa și 1.000 fr.

„Când însă clauza penală este o penalitate, atunci se execută și principalul și penalitatea, adică dacă nu voi plăti suma împrumutată de mine în trei luni, mă oblig a răspunde câte 1 fr., de bucata de aur pentru fiecare zi de întârziere. Aci sunt dator a întoarce și suma împrumutată cu dobânda ei și clauza penală. Este dar o penalitate.

„Și numai aceste penalități, această clauză, aflată în contractele de împrumuturi sau de prestațiuni, noi propunem a se anula, fie directe, fie deghizate.

„Dacă am fost siliți ca să zicem că *acea clausă penală să fie anulată și când se va afla ascunsă, ori deghizată, este că știm că teoria nu poate învinge practica; pe tărâmul intereselor materiale: oameni de rutină, practicantii de treburi, știu a inventa atâtea subtilități, atâtea fraude spre a ocoli și a viola legile, încât noi nu pretindem decât ca, în limitele posibilului să facem a se evita asemenea fraude. Judecătorul dară, cum am mai zis, va avea facultatea a prăvăli și a anula din contract nu numai aceea ce are caracter de penalitate, de clausă penală, fără însă cu aceasta a anula și obligațiunea principală cu accesoriile ei legitime. Acea clausă penală (nulabilă) s'ar putea ascunde în diverse forme, după cum am mai zis: așa ar fi de exemplu, când dobânda stipulată ar fi atât de exagerată pentru timpul când s'a încheiat contractul, sau cu caracter de interese moratorii, încât judecătorul ar putea conchide că conține implicit o clausă penală și va anula-o.*

„Proiectul nostru în art. 2 îi dă acest drept de apreciere și judecată; căci acel art. dă drept judecătorului a aprecia că *acea clausă penală „rezultă din condițiunile actului”*

„Prin urmare, dacă se va întâmpla cazul prevăzut de D. Carp, că adică actul să conțină niște dobinzi prea exagerate, adică așa cum el să nu aibă sensul chiriei capitalului din epoca când s'a format actul ci să aibă numai sensul unei penalități, de care am vorbit, ei bine, judecătorul nu cre nevoe de legea maximului spre a o lăsa, sau a anula *acea penalitate, el află acest mijloc în această lege a noastră. Atât numai că judecătorul să știe a distinge aceea ce este permis de aceea ce este oprit de lege. Și legea noastră adaugă tot odată, că, în toate cazurile, adică chiar când judecătorul va anula clauza penală el tot va putea după împrejurări, să condamne pe debitor la plata dobânzei legale, sau la doune-interese, după cum va fi locul a se aplica art. 1589 sau art. 1084 din codul civil.*

„Cum vedeți dar, d-lor acest proiect de lege răspunde la toate cerințele momentului. Este bine dar să-l primim: căci am credința că el va produce cele mai salutare efecte”.

Se cere închiderea discuțiunii și punându-se la vot se primește.

Se dă citire art. 3 din proiect și punându-se la vot se primește.

Se procedează apoi la votarea legii în total prin bile. D. Vice-Președinte C. BOZIANU: Rezultatul votului este:

Votanți 46;
Majoritate absolută . . . 24;
Bile albe pentru 35;
Bile negre contra . . . 11.

Proiectul de lege înapoiat la Camera Deputaților, aceasta-l votează în ședința din 15 Februarie 1879, fără noi modificări.

II

FROSCRIEREA ANATOCISMULUI

Dispozițiunile introduse prin legea din 20 Februarie 1879, în art. 1089 cod. civ., prin care se prohibea dobânda la dobândă — Anatocismul — în orice fel de convențiuni, altele decât cele comerciale, nu a ridicat nici o obiecțiune — în Senat — ea a fost votată cu modificările introduse după cererea lui Protopopescu Pake, de Camera Deputaților, — dar stilizându-se mai bine redacțiunea, spre a evita controversele!

Ori, ce ceruse Pake-Protopopescu? *Ca compturile curente* dintre comercianți, pentru afacerile lor de comerț, să fie exceptate:

Pentru că comercianții nu au nevoie de a fi apărați, ei știind a se apăra ei înșiși.

Pentru că prin aceste compturi curente situația este egală între comercianți.

Să observăm, însă, am zis, că, la 1879, era în vigoare vechiul cod comercial, după care o afacere era civilă pentru civil, și comercială pentru comerciant.

Azi, însă la adăpostul codului comercial din 1887, lucrurile s'au schimbat.

În virtutea art. 56 din codul de comerț, o afacere comercială pentru o parte este comercială pentru amândouă părțile, supusă legii și jurisdicțiunei comerciale.

Bizuindu-se pe aceste texte de legi, Bancherii au luat obiceiul de a face toate operațiunile lor de împrumut de bani, sub forma de cont curent, pe care l-au închis din trei în trei luni — calculând dobinzi la dobinzile pe trimestrul viitor!

Această obișnuință este ilegală.

Ea violează art. 3 din legea din 20 Februarie 1879 și ea face o falsă aplicațiune a art. 56 și art. 372 din c. comerc. privitor la anatocizarea dobinzilor în compt curent.

Mai întâi dispoziția din art. 3 este imperativă și generală, ea se aplică la toate convențiunile, afară de cele comerciale.

Ori, în virtutea art. 6 din c. comerc., — prin derogatiune la art. 56 — comptul curent nu este un act de comerț de cât între comercianți și pentru afaceri comerciale.

Așa a înțeles și legiuitorul din 1879 — când a introdus această excepțiune — și excepțiunile sunt *strictissime interpretationis*.

Dar această chestiune a fost judecată în nenumărate rânduri de Tribunalele noastre și în totdeauna a fost rezolvată în acelaș sens: că comptul curent nu este un adevărat compt-curent, — în sensul codului de comerț, — producând toate efectele ce legea le leagă de el, decât atunci când el are loc între comercianți și numai pentru afacerile lor comerciale — când există între ei reciprocitate de rimese, — de credit și debit.

Că, prin a contrario, — un împrumut de bani — deși botezat compt curent — este un act unilateral — în care dela început numai una din părți este creditoare — iar cealaltă debitoare, — că nici odată situația nu se poate renversa,

Că în realitate acest pretins compt-curent nu este decât o deschidere de credit unilaterală.

Ca atare — nefiind un compt-curent propriu zis.

Că el având loc între o Bancă — și un particular — chiar comerciant — căci și comerciantul nu se găsește cu Banca în raporturi de reciprocitate — ci tot unilaterale, — el nu poate produce dobândă la dobândă.

Astfel a judecat constant — și Tribunalul Ilfov — și Inalta Curte de Casație.

Sentința Trib. Ilfov, S. I, din 19 Dec. 1930, dată de d-l Stelian D. Ionescu, a fost confirmată de Inalta Curte de Casație prin Decizia nr. 33 din 14 Ianuarie 1931.

Voiu spicui numai câteva din considerentele acestor decisiuni:

„Considerând că, în drept, zice Trib. Ilfov, S. I, ceea ce caracterizează contractul de cont-curent, spre deosebire de alte operațiuni juridice apropiate, cari pot îmbrăca aceiași formă contabilă a contului curent, este concepțiunea reciprocă de credit:

Că, în adevăr printr'un contract de cont-curent două persoane convin ca pretențiunile lor reciproce relative la sume de bani, cari se vor naște în cursul unui anumit period de timp, să nu fie lichidate fiecare în parte, socotindu-se dobânzile în mod izolat la fiecare creanță, ci să se soldeze, la sfârșitul aceluși period de timp, după un calcul unic care să cuprindă toate pretențiunile celor două părți într'un excedent, astfel încât numai acest singur sold să poată fi reclamat de partea în favoarea căruia contul a acuzat o asemenea diferență creditoare.

„Că, prin urmare, scopul contractului de cont curent este acela de a simplifica pentru toată durata contului curent, care în lipsă de convențiune specială este fixată de lege (art. 372, alin. 1) la 31 Decembrie al fiecărui an, tranzacțiunile dintre părți contopind pretențiunile lor reciproce într'o unitate indisolubilă: soldul contului, singurul care poate fi reclamat în justiție.

„Considerând că această definițiune, conformă de altfel atât cu originea istorică cât și cu evoluțiunea acestui contract, rezultă din însăși termenii legii noastre comerciale;

„Considerând, însă, că, în ce privește deschiderea de credit, este incontestabil că această operațiune, în special bancară, are ca bază juridică o concesiune unilaterală de credit;

„Că, în adevăr, până la realizarea sa, creditul deschis constituie doar un pact de *mutuo dando*, o simplă promisiune din partea acreditantului de a ține la dispoziția acreditatului, sau la ordinul său, suma solicitată;

„Că o atare promisiune odată realizată, se transformă *eo ipso* într'o obligațiune de împrumut din partea acreditantului de a restitui sumele primite în contul creditului deschis, sau în ipoteza când creditul deschis a servit acoperirea unor alte operațiuni juridice dintre părți, de ex. al unor vânzări, etc. într'una sau mai multe obligațiuni caracteristice acestor ultime operațiuni, ceea ce a determinat de o anumită parte din doctrină să susțină că în asemenea ipoteze deschiderea de credit, simplă sau confirmată, având un conținut complex, constituie un contract preliminar care se definitivează într'una sau mai multe operațiuni juridice solutorii;

„Că, prin urmare, oricare ar fi explicațiunea juridică a acestui raport de drept este în afară de orice îndoială că deschiderea de credit este, prin însăși natura sa, constant unilaterală, astfel că există o profundă deosebire de substanță între această instituțiune și contractul de cont-curent, a cărui bază juridică este neapărat bilaterală;

„Considerând că mai ales în practica bancară, forma contabilă de realizare a deschiderilor de credit este acela a contului corent;

„Că o atare metodă contabilă, în virtutea căreia toate prelevările și remiterile efectuate de acreditat se înscriu respectiv la coloana debit și credit din contul deschis în registrele acreditantului, nu are nici o influență asupra naturii juridice și a efectelor raportului de drept dintre părți;

„Că, pe de altă parte, în ce privește acest din urmă efect, regula comună prevăzută de art. 1089 c. civ. este că anatocismul este interzis în materie civilă, afară de materia comercială, unde este permis conform art. 1 cod. com. comb. cu art. 1089 alin. 1 cod. civ., numai pe bază de convențiune specială, expres derogatorie dela acest ultim text de drept comun:

„Că, astfel fiind, indiferent de forma lor contabilă, între contul curent și deschiderea de credit în cont curent este o deosebire fundamentală atât din punct de vedere al naturii cât și din punct de vedere al efectelor lor juridice speciale;

„Că, în acest sens s'a pronunțat și Inalta Curte de Casație, s. I, prin deciziunea sa din 13 Iunie 1924, (Pand. Române 1924, I, 237), iar în sensul legislațiunei noastre este atât legislațiunea germană (art. 355 și urm. c. com. german; v. *Cosack Lehrbuch des Handelsrecht* tr. fr. vol. II, paragr. 69 Nr. 12, pag. 176), cât și legislațiunea italiană, dela care s'a inspirat și legiuitorul nostru, unde doctrina și jurisprudența sunt constante în sensul arătat mai sus. (Navarini, *Trattato di diritto commerciale*, vol. II, Nr. 722; Cas. Ital., 17 Martie 1923, *Rivista del diritto commerciale* 1925, II, 15; Cas. ital. 31. I. 1925, *ibid.* 1925. II. 647).

„Că, prin urmare, *reciprocitatea de credite fiind* de esența contractului de cont curent, acest contract nu se poate *confunda cu deschiderea de credit* în cont curent sau cu depunerile bancare în cont curent, în cari concesiunile de credit sunt unilaterale și deci primul motiv de apel fiind nefondat urmează a fi respins ca atare.

„Că, de altfel, chiar dacă numitul intimat ar fi răspuns afirmativ la întrebarea apelantei: „dacă s'a împrumutat în cont curent” încă Banca nu era în drept să calculeze dobândă la dobândă, conform art. 372 c. com., deocare un împrumut în cont curent nu este în realitate decât o deschidere de credit în cont curent căreia nu i se poate aplica normele contractului de cont corent și deci nici anatocismul, astfel cum s'a arătat asupra;

Dar Inalta Curte de Casație, s. III, confirmând în totul hotărîrea Trib. Ilfov, a dat o deciziune de principiu din 14 Ianuarie 1931, nr. 33. (1)

„Considerând, — zice Casația — că, în principiu, ceea ce caracterizează contractul de cont-curent și îl

1) A se vedea în *Jurisprudența Generală* pe 1931, speța 981, pag. 807.

diferențiază de alte conțracțe, în special de împrumutul încheiat în forma — uzuală în practica bancară — a deschiderii de credit în cont curent, cu care prezintă analogie, *fără a se confunda*, este reciprocitatea de credit ce părțile își acordă în mod contemporan, astfel că la închiderea contractului, acela care va rezulta creditor să poată cere numai diferențe între debit și credit; că, prin urmare, în raporturile ce decurg din contractul în cont curent, niciuna din părțile contractante nu se desenează dela început ca creditor sau ca debitor exclusiv și nici nu se comportă ca atare în decursul executării contractului, și fiecare contopește în persoana sa în mod indivizibil ambele calități: de creditor și debitor; că această situațiune încetează numai la închiderea contului, operațiune finală care diferențiază pe creditor de debitor, făcând ca cele două mase omogene, de credit și debit, să se compenseze și să dea loc la soldul creditor, pentru care există acțiune în justiție”.

Din toate aceste decizii, rezultă așa dar, în mod indubitabil că:

Convențiunile comerciale exceptate de art. 3 din legea din 1879 sunt numai compturile curente propriu zise, ținute între comercianți pentru daraverile lor comerciale.

Că, chiar între comercianți — *a fortiori* — între un comerciant și un civil în afară de convențiunile de compt-curent — expres vizate de Pake Protopopescu în discursul său, — nu se poate stipula dobândă la dobândă.

Că o asemenea stipulațiune — pe față sau deghizată — este nulă și neavenită.

Că, această nulitate este de ordine publică.

Că, ea nu se poate acoperi prin nici o achiesare — sau ratificare directă sau deghizată.

Limitând strict excepțiunile la convențiunile de compt curent între comercianți — clauza de dobândă la dobândă, în orice altă convențiune — civilă sau sau chiar comercială este nulă și neavenită.

Nulitatea fiind de ordine publică, urmează:

Că ea poate fi invocată oricând.

Că judecătorul poate anula clauzele prevăzând dobândă la dobândă.

Că judecătorul poate chiar ordona restituirea dobânzilor ilegal plătite.

Această dispozițiune este, însă, reciprocă.

Nu numai că Bancherul este obligat a se supune ei, dar la rândul lui, el poate storna dobânzile calculate la dobânzi, în favoarea deponentilor.

Căci este evident — că nici deponentul — depunând banii lui spre fructificare — un contractă un compt-curent comercial, — și el face un act unilateral: nu există între ei rimese — reciproce — reciprocitate, prin urmare, nici compt-curent comercial și deci nici dobândă la dobândă.

Această consecință decurge din logica dreaptă — strictă — a principiului de drept fixat prin art. 3 al legii din 1879.

Dobândă la dobândă este interzisă în orice convențiuni — am zis — afară de compt-curent între comercianți — și pentru afacerile lor de comerț.

Ori deși în virtutea art. 56 din c. com. depunerea de bani spre fructificare la o bancă este o afacere comercială — și deși ea este tratată de Bancă prin deschiderea unui compt-curent, nu este — în specie,

propriu zis — un compt-curent, și deci nu se poate calcula dobinzi la dobinzi, *chiar dacă ar fi o stipulațiune contrarie* — căci repetăm — că singura convențiune exceptată de art. 3 din legea din 1879 — este comptul-curent între comercianți, pentru daraverile lor comerciale, reciproce.

Ce incalculabile consecințe urmează din aplicarea strictă a acestor principii!

Băncile — debitoare — până la miliarde numai din cauza anatocizării dobânzilor datorite de ele deponentilor lor — vor avea dreptul să recalculeze — și să șteargă aceste dobinzi la dobinzi.

Mai mult, încă, ele vor putea reclama pe cele plătite pentru că ele nu erau legalmente datorite.

Nulitatea fiind de ordine publică, nimic nu o poate acoperi — nici achiesarea Băncii, — nici ratificarea, nici plata, — nici prescripția.

Aplicând-o nu numai în litera ei, — dar în spiritul ei, — spirit care se degajează numai din desbaterile parlamentare, Legea din 20 Februarie 1879 va rezolva în parte marea Problemă a Datoriilor:

1. Judecătorul va putea reduce dobânda uzurată la dobânda legală, chiar pentru timpul dinaintea legii zise contra Camăței.

2. Dar judecătorul va putea anula toate dobinzile la dobinzi, — fie în contra, fie în favoarea Băncilor care au socotit activ și pasiv, aceste dobinzi la dobinzi, — ele au fost calculate de Bănci, fără vreo stipulațiune formală.

MISIUNEA JUDECĂTORULUI

Legea, din 20 Februarie 1879, a dat judecătorului puteri discreționare: el poate anula nu numai clauza penală directă, — dar și clauza penală deghizată, sub orice formă, dar mai ales sub forma de dobândă exagerată, — de camătă.

Puterea lui de apreciațiune este discreționară, Raporttorul legii, BASILE BOERESCU, i-o spune categoric.

El poate anula — el trebuie să anuleze orice stipulațiune de camătă, — directă sau deghizată, — de exemplu, sub forma de împrumut în cont-curent, de dobândă la dobândă, — și aceasta în mod general și absolut, în toate convențiunile civile sau comerciale, afară de convențiunile de cont-curent, — propriu zis, — între comercianți, pentru afacerile lor comerciale, care sunt în practică rare, — dacă nu inexistente, chiar între comercianți.

În orice cas, — el nu va putea tolera ca o parte să se îmbogățească în paguba celeilalte, ca „aceste clause neomencase, — cum a zis Eugen Stătescu — prin care într'un mod indirect omul se rășboește cu omul” — să-și producă efectul lor.

Iată scopul acestei legi — *scîlgardarea Ordinei publice, Păcii sociale*.

Depinde de Judecători și de Avocați a le face să triumfe în toată strălucirea lor.

Luată Desbaterile acestei legi — studiați-le — ca și mine — și orice îndoială va dispărea din spiritul cititorului.

MISIUNEA LEGIUITORULUI DE MĂINE

Această lege trage un drum luminos legiuitorului viitor, care va avea să rezolve Marea Problemă a Datoriilor.

El nu va putea — începe decât dela ea.

El va proscribe, — ca și legiuitorul din 1879, — Cămăta pe față sau deghizată sub orice formă.

El va proscribe, — ca și legiuitorul din 1879, — Anacostismul dobânzilor din orice fel de convențiuni, altele de cât *comptul curent dintre comercianți pentru daraverile lor comerciale*.

El va da legii lui un efect retroactiv, anulând toate stipulațiunile contrarii; ceeace el va putea ușor face *sub forma unei legi interpretative* a legii din 20 Februarie 1879.

El va trebui însă, să facă mai mult: el va trebui să reducă datoriile în raport cu indexul valorilor de azi, în raport cu scăderea valoarei tuturilor bunurilor, mobiliare sau imobiliare, corporale sau incorporeale, căci nu este logic, nu este echitabil și just, ca atunci când debitorul vede valoarea bunurilor lui diminuată prin efectul cataclismului universal — al Crizei mondiale — creanța creditorului lui să fie *Tabu*, intangibilă, rigidă, inflexibilă la bătaia vânturilor, ea să nu sufere nici o atingere.

Solidaritatea, care leagă pe toate clasele sociale, obligă și pe creditorii a participa la restristea generală.

În fine, — uzând de dreptul lui suveran — Legiuitorul va trebui să dea debitorului timpul necesar, — termenul de grație, — să achite restul, ce legiuitorul va fi găsit just și echitabil, ca el să plătească creditorului.

Criza economică, care bântue omenirea întreagă, primejdia politică și socială — care bate la poarta tuturor țărilor, — dar mai ales la a noastră, ordonă legiuitorului să resolve Problema Datoriilor, cu un ceas mai de vreme — în mod general — și odată pentru totdeauna; căci nu se știe ce ne va aduce ziua de mâine, — ea nu trebuie să găsească poporul român împărțit în două tabere vrăjmașe: creditorii și debitorii!

Legiuitorul de azi — ca și legiuitorul din 1879 — se află în fața aceleiași Probleme, — el este dator să o resolve cu același curagiu, — ca și el.

Orice esitare, orice reticențe, — orice subterfugii — ca cele întrebuintate de legiuitorii din 1932 și 1933 — vor fi fatale Țării și Statului român.

PROFESOR NICOLAE BASILESCU

Decanul Facultății de Drept din București.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența dela 27 Septembrie 1933

Președenția d-lui AL. IUCA, Președinte

Traian Ionescu cu Ioana S. Rădulescu și a.

Decizia No. 1179

Minor emancipat. Împrumut. Nulitatea actului pentru neîndeplinirea formalităților legale. Art. 429 cod. civil.

Autoritate de lucru judecat numai în ceeace privește nulitatea actului. Obligațiune de restituire în caz de profit, independent de nulitatea actului. Art. 1164 cod. civ.

Potrivit art. 1164 cod. civ., minorul emancipat poate fi obligat să restituie ceeace a primit în urma unui angajament luat printr'un act de împrumut, dacă împrumutul i-a profitat, nu numai în cazul când este ad-

mis a exercita acțiunea în resciziune, ci — pentru identitate de rațiune — și în cazul când a obținut — independent de orice leziune — anularea actului făcut de el fără respectarea formalităților esențiale, cerute de art. 429 cod. civ., pentru validitatea lui, iar cu ocazia declarării nulității actului de împrumut s'a stabilit, cu autoritate de lucru judecat, numai în ce privește acea nulitate, nu și împrejurarea că minorul a profitat sau nu de pe urma aceluî împrumut.

S'au ascultat: d. avocat Petre I. Rădulescu pentru recurent și d. avocat Capralic pentru intimată Ioana S. Rădulescu personal și ca tutore și Stan Rădulescu, precum și d. procuror general Hariton, care a fost pentru respingerea recursului.

Curtea,

Asupra recursului făcut de Traian Ionescu în contra sentinței civile nr. 91 din 1933, dată de tribunalul Ilfov, secția II-a.

Având în vedere motivele de casare:

„Violarea art. 1164 cod. civ. și a principiului îmbogățirii fără cauză, prin faptul că, deși tribunalul constată că, deși banii împrumutați de minorul emancipat i-au folosit, totuși nu obligă pe succesorii minorului să restituie ceeace autorul lor primise și deținea fără cauză.

La 20 Decembrie 1928 am dat cu împrumut defunctului Ion Niculescu suma de 45.000 lei pentru căutarea sănătății sale.

În momentul încheerii contractului de împrumut debitorul meu era minor emancipat prin căsătorie.

La 14 Octombrie 1929, după moartea debitorului, am chemat în judecată pe minorul său fiu Traian I. Niculescu prin tutoarea sa legală, ca în calitate de succesor sezinar al debitorului meu să-mi plătească cei 45.000 lei pe cari îi dădusem cu împrumut defunctului său părinte, după cum se constată din contractul de împrumut.

Această onorată Înaltă Curte, cu decizia civilă nr. 428 din 1932 a hotărât că actul de împrumut făcut de un minor emancipat fără paza formelor legale prevăzute de art. 429 cod. civil, este nul de drept chiar în cazul când suma împrumutată i-ar fi folosit minorului, a casat sentința tribunalului Ilfov s. IV-a cu nr. 938 din 1931 care îmi dăduse câștig de cauză și mi-a respins acțiunea.

La... Mai 1932 am făcut o nouă acțiune pornită acum în contra minorului Traian I. Niculescu ca moștenitor sezinar al debitorului meu și în contra d-nei Ioana S. Rădulescu tutoarea legală a copilului și fosta soție a defunctului Ion Niculescu.

Această acțiune se întemeiază în drept pe principiul îmbogățirii fără cauză și pe disp. art. 1164 cod. civ.

Judecătoria ocol. VII București cu cartea de judecată nr. 1585 din 28 Mai 1932, mi-a respins acțiunea pe motiv că în speță există autoritate de lucru judecat, dedusă din decizia Inaltei Curți de casație cu nr. 428 din 1932, care anula actul de împrumut.

Cartea de judecată e motivată între altele și pe faptul că d-na Ioana St. Rădulescu (care nu figurase personal în primul proces), este „ayant cause“ a minorului său fiu, lucru ce evident este greșit în drept, după cum arată și tribunalul cu ocazia judecării apelului contra acestei hotărâri.

Am făcut apel pentru violarea art. 1201 și art. 1164 cod. civil.

Tribunalul cu sentința nr. 91 din 1933, după ce demonstrează în 15 considerente că nu există autoritate de lucru

judecată, în fond îmi respinge apelul pentru că (consideren-
 tul 20), dacă s'ar admite acțiunea s'ar ocoli regulile de drept
 prevăzute în art. 429 cod. civ. și s'ar reface ordinea juridică
 prin fraudă și pentru că dispozițiile art. 1164 cod. civ., nu
 se aplică decât atunci când nu vin în contradicție cu cele
 prevăzute în art. 429 cod. civ.

Este incontestabil că contractul de împrumut a fost nul
 dela început pe temeiul art. 429 cod. civ. și această nulitate
 a fost constatată judecătorește prin deciziunea acestei ono-
 rate Inalte Curți cu nr. 428 din 1932.

Această nulitate persistă în orice împrejurare și chiar dacă
 suma împrumutată i-ar fi folosit minorului.

Prin urmare, orice acțiune întemeiată pe existența con-
 tractului de împrumut nu poate fi primită, căci acest con-
 tract a fost desființat.

Plecând dela această situațiune, recurentul a cerut din
 nou instanțelor judecătorești ca succesorii minorului care
 se împrumutase fără formele legale să fie obligat a restitui
 suma de 45.000 lei care în lipsa contractului de împrumut
 este deținută fără cauză.

Art. 1164 cod. civil spune: „Când minorii... sunt admiși în
 această calitate a exercita acțiunea de resciziune în contra
 angajamentului lor... ei nu întorc aceia ce au primit în
 urma acestor angajamente în timpul minorității... decât dacă
 se probează că au profitat de aceia ce li s'a dat.

În acest sens, Alexandresco VII, pag. 34, M. Cantacuzino
 nr. 305, Hamangiu II nr. 1508, Baudry-Lacantinerie II nr.
 411, Planiol II nr. 895, Laurent XIX nr. 66.

Prin urmare, potrivit art. 1164 cod. civ., sunt două feluri
 de minori cari s'au împrumutat fără formele legale: unii
 cari au profitat de ceiace au primit și alții cari au risipit și
 ceiace au primit.

Cei despre cari se probează că au profitat, vor restitui
 ceiace au primit pe temeiul principiului îmbogățirii fără
 cauză și art. 1164 cod. civ.

Cei ce n'au profitat nimic, nu vor restitui nimic tot pe
 temeiul art. 1164 cod. civ.

Tribunalul, ca să-mi respingă apelul, pune ca principiu
 că toți minorii cari s'au împrumutat fără paza formelor pre-
 văzute în art. 429 cod. civ., — nu vor mai restitui nici odată
 nimic.

O asemenea interpretare este evident că este dată cu exces
 de putere, întrucât violează art. 1164 cod. civ.

În speță se constată atât din actul cu care minorul s'a
 împrumutat cât și din depozițiile martorilor că suma im-
 prumutată i-a servit minorului pentru căutarea sănătății în
 timpul bolii de care a și murit.

Tribunalul plecând dela o greșită interpretare a legii, nu
 mai cercetează și nu discută dacă în speță suma de 45.000
 lei i-a folosit sau nu i-a folosit minorului și respinge apelul
 pe baza unui principiu de lege greșit.

Având în vedere sentința atacată cu recurs, din
 care rezultă că recurentul Traian Ionescu a chemat
 în judecată pe intimata Ioana St. Niculescu — azi
 recăsătorită cu Stan Rădulescu — pentru ca în ca-
 litate de tutoare legală, să fie obligată a-i plăti suma
 de 45.000 lei, datorită lui de defunctul ei soț Ion Ni-
 culescu în baza unui împrumut contractat pe când a-
 cesta era minor emancipat.

Tribunalul Ilfov s. IV-a — prin sentința nr. 983 din
 1931 — a admis acțiunea; — făcându-se recurs de
 intimată ca tutoare împreună cu Stan Rădulescu ca
 cctutore, — Inalta Curte s. I-a prin decizia nr. 428
 din 1932, a admis recursul, pe motiv că în speță fiind
 aplicabile dispozițiunile art. 429 cod. civ., după care
 minorul emancipat nu se poate împrumuta decât cu

deliberațiunea Consiliului de familie adeverită de tri-
 bunal după ce se va fi ascultat procurorul — dispo-
 zițiuni necesare pentru validitatea actului — neînde-
 plinirea lor atrage nulitatea actului, independent de
 împrejurarea constatată de tribunal, că emancipatul
 — azi decedat — ar fi profitat de pe urma împrumu-
 tului contractat și casând sentința tribunalului Inalta
 Curte evocând fondul a respins acțiunea; — ulterior
 recurentul, întemeindu-se pe art. 1164 cod. civ., chîmă
 în judecată pe intimata Ioana St. Rădulescu personal
 și ca tutoare a minorului I. Rădulescu pentruca ambii
 în calitate de succesori ai defunctului Ion Niculescu
 să fie obligați a-i restitui suma de 45.000 lei, care —
 în urma constatării nulității împrumutului menționat
 — se deține fără cauză de intimații succesori ai nu-
 mitului defunct.

Ambele instanțe de fond au respins acțiunea și
 spre a decide astfel tribunalul Ilfov s. II-a civ. cor. —
 ca instanță de apel — motivează că actul de împru-
 mut este nul, întrucât n'a fost făcut cu paza forma-
 lităților prescrise de art. 429 cod. civ.; că această nul-
 tate subsistă independent de prevederile art. 951
 cod. civ., relativ la necesitatea stabilirii leziunii în
 vederea anulării pentru lipsă de capacitate a actelor
 minorului, — aceste prevederi fiind străine cauzei —
 astfel cum s'ar fi stabilit cu autoritatea de lucru ju-
 decat, cel puțin în ce privește pe minorul Traian Ni-
 culescu, prin decizia Inaltei Curți s. I-a cu nr. 428
 din 1932; că, în speță, nu pot fi aplicate nici dispo-
 zițiile art. 1164 cod. civ., invocate de recurent, întru-
 cât ar fi a i se da posibilitatea ca pe calea unei acțiuni
 întemeiate pe acest text să eludeze disp. art. 429 cod.
 civ., relative la calea unei acțiuni firești legale pentru
 constatarea nulității convențiilor făcute de minori
 fără paza formelor prescrise de lege; că, așa fiind —
 și întrucât dispozițiunile art. 1164 cod. civ., nu-si au
 aplicațiunea decât acolo unde ele nu contravin dispo-
 zițiilor art. 420 cod. civ., urmează — zice tribu-
 nalul, — că acțiunea de față întemeiată pe acest text
 de lege, e nefondată.

Având în vedere că prin motivele de casare se pre-
 tinde că instanța de fond judecând astfel a violat art.
 1164 cod. civ. și a comis un exces de putere.

Considerând că, potrivit dispozițiilor art. 1164
 cod. civ., minorii emancipați, admiși a exercita în a-
 ceastă calitate acțiunea în resciziune în contra an-
 gajamentelor lor, pot fi obligați a restitui ceiace au
 primit în urma acestuj angajament, în timpul mino-
 rității lor, dacă se face dovada că ei au profitat de
 ceiace li s'a dat în baza acelor angajamente.

Că, dispozițiunile acestui text de lege se aplică nu
 numai în cazul când minorii emancipați sunt admiși
 a exercita acțiunea în resciziune, dar — pentru iden-
 titate de rațiune — și în cazul când obținând — in-
 dependent de orice leziune, — anularea actelor făcute
 de ei fără respectarea unor formalități esențiale pen-
 tru validitatea lor, ei urmează, în baza regulii de
 echitate consfințite prin art. 1164 cod. civ., să res-
 titue ce au primit dacă aceasta le-a folosit.

Că, de aci rezultă că minorul emancipat poate fi
 obligat, pe baza art. 1164 cod. civ., a restitui suma ce
 a primit dacă ea i-a profitat în urma unui împrumut
 nul, ca fiind făcut de emancipat fără respectarea for-
 malităților esențiale prevăzute de art. 429 cod. civ.,
 — această restituire urmând a se face independent
 de nulitatea actului de împrumut, — nulitate pentru

stabilirea căreia — spre deosebire de cazurile la care se referă art. 1164 — e indiferent chestiunea de a se ști dacă împrumutul a profitat sau nu minorului emancipat.

Că, așa fiind, numai prin exces de putere și violarea art. 1164 cod. civ. a hotărât tribunalul că minorul emancipat n'ar putea fi obligat, pe baza acestui text de lege, a restitui suma ce a primit chiar dacă ea i-a fost de folos în urma unui împrumut nul prin nesocotirea dispozițiilor art. 429 cod. civ.

Considerând că prin deciziunea Inaltei Curți s. I-a cu nr. 428 din 1932, s'a stabilit cu autoritate de lucru judecat, numai în ce privește nulitatea actului de împrumut în discuțiune — că neîndeplinirea formalităților prescise de art. 429 cod. civ., atrage această nulitate, independent de împrejurarea că minorul a profitat sau nu de pe urma împrumutului astfel făcut.

Că, însă, prin acea deciziune nu s'a hotărât nimic cu privire la chestiunea care nici n'a fost dedusă atunci în judecată, aceea dacă minorul emancipat poate sau nu fi obligat, pe baza art. 1164 cod. civ., a restitui suma ce a primit, dacă ea i-a profitat în urma împrumutului nul ca făcut fără paza formelor prescise de art. 429 cod. civ.

Că, în această situațiune, nu poate fi vorba, cum greșit motivează instanța de fond, de vre-o autoritate de lucru judecat, rezultând în cauză din acea decizie.

Că, așa fiind, motivele de casare fiind întemeiate, urmează a se admite recursul.

Apreciind asupra cheltuelilor de judecată, Curtea le fixează la suma de 2.000 lei.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II-a

Audiența dela 23 Noembrie 1933

Președenția d-lui CONST. G. RĂTESCU, Președinte

Ion C. Mavrodin cu Banca de Credit Comercial și a.

Decizia Civilă No. 861

Poprire. Act de conservare. Creanță sub semnătură privată neconstatată judecătorește. Cauțiune pentru desființarea ei. Subrogațiune judiciară. Poprirea trece asupra cauțiunii depuse. Afectațiune specială în favoarea creditorului popritor. Nu există concurența cu alți creditori ai debitorului. Contestație la poprire. Respingere. Nu constituie un titlu pentru liberarea cauțiunii care nu se poate face decât în baza unei sentințe de validare a poprirei.

Poprirea, odată efectuată în mâiniile celui de al treilea, are de efect de a lăsa de indisponibilitate întreaga creanță poprită.

Potrivit art. 617 pr. civ. debitorul poprit, sau cel ce are în reclitate interes, poate obține ridicarea poprirei prin depunerea unei cauțiuni în sumă egală cu suma pentru care poprirea fusese încuviințată. Această cauțiune poate fi eliberată popritorului, însă numai în momentul când acesta a obținut un titlu executor contra debitorului său și numai până la concurența sumei ce i s'a acordat prin titlu, — titlu care nu poate fi decât validarea ce se pronunță asupra cauțiunii, subrogată sumei poprite și afectată pentru despăgubirea popritorului, care, prin transfertul poprirei de pe creanța poprită asupra cauțiunii, e pus

la adăpost de orice concurență putându-se despăgubi integral din cauțiune cu excluderea altor creditori.

S'au ascultat recurentul I. C. Mavrodin prin av. I. Vlădescu, precum și intimata Banca Muntenia prin av. Ferderber și Banca de Credit Comercial prin av. Al. Velescu.

Curtea,

Asupra recursului introdus de Ion C. Mavrodin, în contra deciziunei nr. 457 din 1931 a Curței de apel din București, S. IV;

Vâzând motivul I de casare astfel formulat:

Exces de putere. Eroare grosieră de fapt. Denaturarea jurnalului tribunalului Ilfov, s. Notariat nr. 23.101 din 1931, prin care s'a desființat poprirea mea. Violarea art. 456 și urm. din pr. civ. Violarea principiului indisponibilității totale a creanței poprite.

Pentru a ajunge la soluțiunea mai sus arătată, Curtea de fond pretinde în prim rând că tribunalul Ilfov, s. Notariat, prin jurnalul nr. 23.101 din 1931, admitând cererea de ridicarea poprirei făcute de Banca Muntenia pe baza depunerii sumei de 550.000 lei, a dispus ridicarea poprirei de pe recipisa Casei de Depuneri, în sumă de lei 2.208.957, rămânând poprită suma de 550.000 lei, consemnată sub recipisa nr. 68159 din 1931 a Casei de Depuneri, care venea să înlocuiască pe cea dintâi și care ca și cea dintâi nu ar fi putut intra în patrimoniul meu decât în urma validării poprirei mele.

Curtea de fond adaugă că, prin efectele jurnalului nr. 23101 din 1931 prin care s'a desființat poprirea, aceasta ar fi trecut de pe suma de 2.208.957 lei, consemnată cu recipisa Casei de Depuneri nr. 68159 din 1931 și depusă cu afectațiune specială.

Prin aceasta Curtea de fond comite, în prim rând, o eroare grosieră de fapt, deoarece se înșală complet asupra conținutului ei și dispozitivului jurnalului nr. 23101 din 1931. În adevăr, acest jurnal, clar, categoric și precis, se mărginește pur și simplu să desființeze la cererea Băncii Muntenia poprirea înființată prin ordonanța nr. 15287 din 7 Iulie 1931, fără a dispune cătuși de puțin ca suma de 550.000 lei, depusă pentru ridicarea poprirei, să rămână poprită și să înlocuiască poprirea mea desființată.

Din aceleași puncte de vedere, Curtea de fond, în al doilea rând, denaturează în mod evident cu totul sus menționatul jurnal, în litera cum nu se poate mai clară, atât a conținutului cât și a dispozitivului său. Eroarea grosieră de fapt și denaturarea comisă de Curtea de fond mai constau și din aceea că au confundat jurnalul de desființare de poprire cu o ordonanță de poprire. Numai aceasta din urmă mai poate avea drept efect înființarea unei popriri. În nici un caz un jurnal de desființare de poprire, cum este în speță, nu poate avea un efect contrar dispozitivului său anume: înființarea unei popriri asupra sumei depuse pentru desființarea poprirei existente. Prin aceasta, Curtea a violat și art. 458 pr. civ. întrucât, nu printr'un jurnal semnat de doi judecători, ci printr'o ordonanță a președintelui se poate înființa o poprire. În al treilea rând, Curtea de fond hotărând că suma de 550.000 lei, depusă de Banca Muntenia pentru ridicarea poprirei mele, ar rămâne poprită în locul celei dintâi de lei 2.208.957, comite un vădit și puțin obișnuit exces de putere, fiindcă creiază cu dela sine putere o poprire inexistentă, în lipsa oricărei cereri de poprire, a oricărui proces-verbal de poprire și a oricăreia din condițiunile necesare pentru existența unei popriri. În adevăr, eu nu

am cerut să se poprească suma de 530.000 lei, depusă de Banca Muntenia cu afecțiune specială pentru ridicarea poprirei mele, asupra sumei de 2.208.937 lei, în adevăr înființată de mine; nu s'a dat nici o ordonanță de poprire a sumei de 530.000 lei și cu atât mai mult nu există un proces-verbal de poprirea ei. În fine, nu este o sumă pe care Banca Muntenia o datorează Băncii de credit comercial pentru ca Banca Muntenia să poată fi terț poprit. Din toate aceste puncte de vedere Curtea de fond violează art. 456 și urm. din pr. civ. deoarece, precum s'a arătat mai sus, nu există în speță, nici în fapt, nici în drept, niciuna din condițiunile de fond și de formă cerute de zisele texte pentru a se putea afirma că ar exista vreo poprire asupra sumi de 530.000 lei, depusă de Banca Muntenia pentru ridicarea singurei popriri ce subsemnatul înființase asupra sumei de lei 2.208.037. Curtea de fond mai comite eroarea grosieră de fapt și prin aceea că confundă suma de lei 530.000, depusă cu afecțiune specială pentru ridicarea poprirei mele, deci nesuseptibilă de vreo poprire, cu o sumă poprită.

În fine, Curtea de fond creind cu dela sine putere o poprire inexistentă asupra sumei de 530.000 lei, care prin efectele jurnalului de desființarea primei popriri — cum afirmă Curtea de fond — ar veni să înlocuiască pe aceasta din urmă, transformă, în contra oricăror texte de lege, o sumă depusă cu afecțiune specială, nesuseptibilă de nici o poprire, într-o sumă poprită care ar veni să înlocuiască suma ce în adevăr fusese poprită, deci fusese lovită de indisponibilitate și cum suma depusă cu afecțiune specială este mai mică decât suma liberată de poprire, admite astfel implicit, în contra voinței creditorului popritor, că se poate reduce creanța poprită și se poate dispune de aceeași creanță. Prin aceasta comite un exces de putere și violează principiul indisponibilității totale a creanței poprite.

Numai prin erorile grosiere de fapt, denaturările de acte, excesul de putere și violările de lege sus arătate, a ajuns Curtea de fond la concluziunea că eu ar trebui să validez o poprire inexistentă pentru a ridica suma depusă cu afecțiune specială.

Având în vedere deciziunea supusă recursului și celelalte acte și lucrări din dosar, din cari rezultă că, la cererea lui Ion Mavrodin trib. Ilfov, s. Notariat, prin ordonanța cu nr. 15827 din 7 Iulie 1931, a ordonat poprirea sumei de lei 462.000 ce sus numitul pretinde că i se datorește de Banca de Credit Comercial, poprire efectuată asupra unei recipise a Casei de Depuneri în valoare de 2.208.937 lei aflată în depozitul grefierului tribunalului Ilfov, s. I-a civ. cor.;

Că, împotriva acestei ordonanțe de poprire, prin petiția înregistrată la nr. 61253 din 1931, se introduce contestație de către o terță Bancă Muntenia, invocându-se printre alte motive și faptul că întreaga sumă poprită de 2.208.937 lei îi fusese cedată de Banca de Credit Comercial prin act autentic și notificat prin portărei Casei de Depuneri și grefierului tribunalului, în timp util și anterior ordonanței de poprire, — contestație care a fost respinsă în mod definitiv prin deciziunea nr. 377 din 1931 a Curței de apel din București, s. I-a;

Că, mai înainte ca contestația făcută de Banca Muntenia să se fi judecat și în apel, această Bancă depunând sub recipisa nr. 68159 din 1931 a Casei de Depuneri și Consemnațiuni, suma de lei 530.000 la care se putea ridica pretențiunile lui Ion Mavrodin, cere desființarea poprirei ce imobiliza suma de 2.208.937 lei, cerere care a fost admisă de tribunalul Ilfov, s. Notariat prin jurnalul nr. 23101 din 1931, ordonându-se ridicarea poprirei;

Că, în urma acestei dispozițiuni, deși validarea poprirei nu avusese loc, Ion Mavrodin a cerut liberarea sumei de 530.000 lei, liberare care s'a încuviințat de tribunal prin jurnalul nr. 25219 din 1931, dar care jurnal atacându-se cu apel de către Banca Muntenia cât și de Banca de Credit Comercial, Curtea de apel din București, s. IV-a, prin decizia civilă cu nr. 457 din 1931 — supusă prezentului recurs — a admis ambele apeluri, hotărînd respingerea cererei răcute de Ion Mavrodin de eliberarea sus menționatei sume de bani;

Că, pentru a decide astfel, Curtea de fond motivează că petiționarul I. Mavrodin nu putea ajunge să ridice vreo sumă de bani din recipisa cu nr. 16740 din 1931 a Casei de Depuneri și Consemnațiuni, mai înainte ca poprirea înființată în urma cererei sale, asupra acestei recipise, să fi fost validată, și nici din recipisa cu nr. 68159 din 1931 a aceleiași Case de Depuneri, în valoare de lei 530.000, asupra căreia sume, prin efectele jurnalului cu nr. 23101 din 1931 al tribunalului, a trecut poprirea pentru același motiv, fiindcă poprirea nu a fost validată;

Având în vedere că recurentul Ion Mavrodin, prin motivul de casare de mai sus, susține că, hotărînd astfel, Curtea de fond a comis un exces de putere, eroare grosieră de fapt, o denaturare a jurnalului cu nr. 23101 din 1931 al tribunalului, prin care s'a desființat poprirea, precum și violarea art. 456 și urm. pr. civ. și a principiului indisponibilității totale a creanței poprite, prin aceea că, prin menționatul jurnal nu s'a dispus ca suma de 530.000, depusă pentru ridicarea poprirei, să rămână poprită și să înlocuiască poprirea desființată, — jurnal de desființarea poprirei care nici într'un caz nu putea avea ca efect înființarea unei popriri asupra unei sume de bani depuse tocmai pentru desființarea ei; că nedându-se ordonanță de poprire în ce privește suma de lei 530.000, acești bani nu puteau fi considerați popriti și deci ei trebuiau a-i fi eliberați;

Considerând că, după principiile de drept ce guvernează materia poprirei, poprirea, odată efectuată în mâinile celui de al treilea, are de efect de a lovi de indisponibilitate întreaga creanță poprită;

Considerând deasemenea că, este necontestat în drept, că, potrivit art. 617 pr. civ., debitorul poprit sau cel ce avea în realitate interes, poate obține ridicarea poprirei asupra unei sume de bani, prin depunerea unei cauțiuni egale cu suma pentru care cea poprire fusese încuviințată;

Că, potrivit aceleiași principii, cautiunea poate fi eliberată popritorului, însă numai în momentul când aceasta a obținut un titlu executor contra debitorului său, și aceasta, desigur, numai până la concurența sumei ce i s'a acordat prin titlu;

Că, în materie de poprire, cererea asupra căreia se cercetează în contradictoriu, dacă în adevăr se prezintă sau nu un titlu executor, nu poate fi decât însăși validarea care de astădată se pronunță asupra cauțiunii, iar nu contra terțiului poprit; că, de aci rezultă deci, că cea cautiune depusă este subrogată înseși sumei poprite și care în acest mod este afectată pentru despăgubirea popritorului;

Considerând că, în speță, hotărîrea tribunalului, prin care s'a dispus ridicarea poprirei, nu poate fi înțeleasă și interpretată decât numai potrivit cu principiile mai sus arătate și că deci, atunci când decide că se ridică poprirea, această soluțiune nu poate fi decât aceea că suma depusă de terța Banca Munte-

nia, ca echivalentă a sumei pentru care se ceruse poprirea, nu constituie decât o subrogare a sumei poprite, care deci nu putea fi eliberată următorului I. Mavrodin, decât numai după validarea poprirei cerute și înființate, astfel că bine Curtea de fond a respins cererea de eliberare a acelei cautiuni când a considerat poprită cautiunea și supusă validărei;

Că, în ce privește susținerea recurentului că nu se putea considera ca poprită suma de 530.000 lei depusă de terța Banca Muntenia, întrucât n'ar fi existat o nouă poprire, nu poate fi întemeiată față cu cele arătate mai sus, deoarece poprirea prin consemnarea sumei reclamate și-a schimbat numai obiectul și s'a menținut în virtutea legii asupra sumei consemnate în locul ei printr'o subrogațiune judiciară, ne mai necesitând astfel o nouă cerere sau o ordonanță de poprire și nici de proces-verbal de poprire;

Că, deasemeni, e neîntemeiată și cea de a doua parte a motivului de casare și anume că s'ar fi violat principiul indisponibilității totale a creanței poprite, deoarece rațiunea acestei indisponibilități fiind aceea de a nu expune pe popritor ca, venind eventual în concurs cu alți creditori, să se aleagă numai cu o parte din creanța sa, prin transfertul poprirei de pe creanța poprită asupra cautiunii, — acest pericol nu mai poate exista, fiindcă popritorul e pus la adăpost de orice concurență, el putându-se despăgubi integral din cautiune, cu excluderea altor creditori;

Că, în asemenea condițiuni, în spetă, nu poate fi vorba de vre'un exces de putere, eroare grosieră de fapt, denaturare sau violare de lege și principiu, astfel că motivul de casare de mai sus urmează a se privi ca nefondat.

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

CURTEA DE APEL DIN CRAIOVA S. II-a

Audiența dela 21 Noembrie 1933

Președinția d-lui V. ȘTEFANESCU, Președinte

Dumitru Pleșan cu Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor

Deciziunea civilă No. 178

Contencios administrativ. Comisiuni pentru examenul de bacalaureat. Compunerea lor. Simplă recomandare a legiuitorului. Lipsă de sancțiune. Interes direct și actual. Cale de jurisdicție proprie. Nu mai există acțiune în contencios. Art. 21 din legea învățământului secundar și art. 80 și 81 din regulamentul ei.

Deși s'ar părea că legea cere ca comisiunea pentru examenul de bacalaureat să fie alcătuită prin tragere la sorți în așa fel încât jumătate din membrii ei să fie aleși dintre profesorii de unde provin candidații, totuși legea nu cere acest lucru sub pedeapsă de nulitate; legiuitorul a socotit că ar fi bine, în interesul școlii și al candidaților, să se facă acest lucru tinzând însă numai la o recomandare fără ca din chestiunea alegerii profesorilor să tragă o consecință.

În afară de aceasta, actele și regulamentele administrative cari vatămă un simplu interes, — interes care trebuie să fie direct și actual, astfel ca în cazul anulării actului cel vătămat să poată dobândi imediat satisfacție, — fără să aducă o atingere a drepturilor dobândite, sunt scoase, atât din competența tribunalelor ordinare, cât și a tribunalelor administrative, administrația având în privința lor o putere discreționară și necontestabilă.

Atunci când legea pune la dispoziția celui vătămat o cale de jurisdicție proprie, acesta nu mai poate

avea dreptul de a porni acțiune pe baza legii contenciosului administrativ.

S'au ascultat, reclamantul Dumitru Pleșan, în calitate de reprezentant și tutore legal al minorei sale fiice Pleșan D. Cornelia, prin d. avocat I. I. Căprescu și intimatul Ministerul instrucțiunii publice, cultelor și artelor prin d. Th. Măldărescu, avocat public din jud. Dolj.

Curtea,

Asupra acțiunii în contencios administrativ, intentată de Dumitru Pleșan, magistrat, domiciliat în Târgu-Jiu, cu petiția înregistrată la nr. 1554 din 15 Februarie 1933, în calitate de reprezentat și tutore legal al fiicei sale minore Cornelia, contra Statului român prin Ministerul instrucțiunii publice de a se anula deciziunea și toate actele oricui s'ar numi ele, prin care a fost întocmită comisiune de bacalaureat nr. 52 Craiova din sesiunea Septembrie 1932, care a lucrat și în localul liceului de fete „Elena Cuza”, cum de a se anula și examenul de bacalaureat efectuat de numita comisiune.

Având în vedere actele cauzei și concluziunile părților prezinte făcute prin reprezentanții lor, din toate acestea reese în fapt următoarele:

Fiica reclamantului, Cornelia D. Pleșan, absolventă a liceului de fete din Tg.-Jiu, din anul școlar 1931—1932, s'a înscris și s'a prezentat înaintea comisiunii 52 din Craiova de bacalaureat, ce a funcționat în localul liceului de fete „Elena Cuza” din Craiova, comisiune compusă din d-nii: I. Marinescu, profesor la Universitatea din Iași, ca președinte; Alexandru Dima, profesor la Sibiu; Botez, profesor la liceu în unul din orașele din Moldova; d-na Elena Gheorghiu, profesoară din Craiova; Otilia Panaitescu, dela liceul din Mizil; Irina Angelescu, dela liceul din București și d-na Boea, dela liceul din Câmpina, toți aceștia membri în comisiunea examinatoare.

Și în urma notelor nesatisfăcătoare obținute, candidata a fost respinsă dela examen.

Părintele candidatei socotind că atât comisiunea examinatoare, cât și examenul în sine nu corespund dispozițiilor legii și regulamentelor școlare, că deci numai cu călcarea lor, fiica sa nu a putut fi promovată, a intentat prezenta acțiune în contencios;

Având în vedere că reclamantul, în prim rând, susține că ministerul a călcat dispozițiile art. 21 din legea învățământului secundar și regulamentul acestei legi, de oarece în afară de d-na Elena Gheorghiu, profesoare examinatoare în comisiune, de geografie, singura provenea dela un liceu de fete din Craiova, toți ceilalți profesori și profesoare, examinatori în Comisiune, provenau dela alte licee străine de unde proveneau candidatele, situațiune agravată și mai mult pentru candidată, căci dela liceul din Tg.-Jiu nu a fost nici un profesor sau profesoară examinatoare în comisiune;

Deasemenea, comisiunea nu a fost alcătuită prin tragerea la sorți, așa cum prevede legea, căci până la formarea ei astfel, a suferit mai multe modificări, probă este Comisia formată și publicată în ziarul „Universul” nr. 264 din 25 Septembrie 1932, și astăzi altfel compusă;

La obiecțiunea pârītului că împotriva modului de examinare în care s'a făcut de către Comisiune, există calea contestațiunii, indicată de dispozițiile art. 108 din regulamentul legii învățământului secundar din 1929, reclamantul prin apărătorul său declară că nu se plânge astăzi de modul examinării al comisiunii de bacalaureat, ci se plânge de ilegalitatea alcătuirii a comisiunii nr. 52 din Craiova, contravenind dispozițiilor art. 21 din lege și 80 și 81 din regulamentul legii din 1931, abandonând astfel punctul acesta din acțiune;

Având în vedere că reclamantul tinzând la anularea deciziei, cum și a tuturor actelor ce au urmat, este necesar a se verifica și constata deciziunea prin care ministerul a ordonat într'un fel sau altul, alcătuirea acestei Comisiuni;

Că, întrucât la dosarul cauzei nu se vede atașat nici un act din care s'ar dovedi felul în care ministerul a hotărât alcătuirea acestei comisiuni, iar pe de altă parte, reclamantul s'a mulțumit să pledeze cauza numai pe simplă hârtie atașată la dosar, fără ca aceasta să conțină vreo semnătură, vreo atestare, ci numai o simplă notă, în acest caz acțiunea pare nedovedită și ea atare cată a fi respinsă;

Totuși, în ipoteza în care s'ar presupune că notele acesteia formează deciziunea și actele atacate și care au urmat în alcătuirea comisiunii nr. 52 de bacalaureat, este necesar a se cerceta dacă reclamantul față de situațiunea de astăzi mai poate avea acțiune în contencios;

Având în vedere că în conformitate cu dispozițiunile art. 21, din legea pentru învățământul secundar, publicată în Monitorul Oficial nr. 105 din 15 Mai 1928, modificată prin legea bacalaureatului publicată în Monitorul Oficial nr. 147, din 27 Iunie 1931, astăzi în vigoare, cum și în conformitate cu dispozițiunile art. 82 din regulamentul pentru modificarea dispozițiunilor regulamentului de funcționare a școalelor secundare privitor la examenul de bacalaureat, publicat în Monitorul Oficial nr. 153 din 6 Iulie 1931, absolvenții liceelor de stat sau particulare care doresc să continue studiile în învățământul superior, trebuie să depună un examen de bacalaureat;

Examenul de bacalaureat se depune înaintea unei comisiuni speciale instituite de minister în orașele de reședință ale regiunilor școlare, vor fi două sesiuni, una de vară între 28 Iunie — 10 Iulie și una de toamnă între 20 Septembrie — 5 Octombrie.

Ministerul întocmește comisiunile, numind un președinte dintre profesorii agregafi sau conferențiarii definitiv, din învățământul superior. Comisiunea va cuprinde în afară de președinte șase membrii aleși prin tragere la sorți dintre profesorii titulari dela clasele superioare ale liceelor de stat; jumătate din acest număr va fi dintre profesorii școalelor de stat de unde provin candidații, cealaltă jumătate provenind dela alte școale de stat;

Având în vedere că deși s'ar părea că legea cere ca comisiunea să fie alcătuită prin tragere la sorți în așa fel în cât jumătate să fie aleși dintre profesorii de unde provin candidații, totuși legea nu cere acest lucru sub pedeapsa de nulitate; legiuitorul a socotit că ar fi bine, în interesul școalei și al candidaților, să se facă acest lucru, tinzând însă numai la o recomandare, fără ca din chestiunea alegerii profesorilor să tragă consecință;

În tot cazul reclamantul chiar și în ipoteza în care s'ar socoti că există sancțiune nu mai poate astăzi a-și valorifica drepturile sale;

Având în vedere că în conformitate cu dispozițiunile art. 1 din legea contenciosului administrativ oricine se pretinde vătămat în drepturile sale printr'un act administrativ de autoritate făcut cu călcarea legilor și a regulamentelor, sau prin reaua voință a autorităților administrative de a rezolva cererea privitoare la un drept, poate face cerere pentru recunoașterea dreptului său la instanțele judecătorești competente;

Având în vedere că un act administrativ făcut cu călcarea legilor și a regulamentelor poate atinge drepturile și poate leza și interesele unei persoane oarecare;

Actele și regulamentele administrative care ne vătămă simplu interes fără să aducă o atingere în drepturile noastre dobândite, sunt scoase din competența atât a tribunalelor ordinare, cât și a tribunalelor administrative, administrația având în privința lor o putere discreționară și necontestabilă;

Având în vedere că reclamantul tinzând la anularea deciziei prin care s'a instituit astfel comisiunea 52 de bacalaureat din sesiunea Septembrie 1932, pe motiv că între profesorii acelei comisiuni nu a figurat cel puțin jumătate din numărul de profesori titulari dela clasele superioare, de unde provin candidații, prin aceasta nu s'a vătămat un drept al său, ci un drept obiectiv, nu în interesul legalității, ci al persoanei;

Și interesul nu îl poate avea nici din cauză că dreptul de examen ar fi circumscris la un anumit număr de sesiuni, căci deși este adevărat că în dispozițiunile art. 21, ult. alin. din legea pentru învățământul secundar din 1928, cum și în dispozițiunile art. 112 din regulamentul acestei legi, publicat în Monitorul Oficial nr. 153 din 14 Iulie 1929, se prevede că candidații cari au fost respinși în opt sesiuni, după lege, în 5 sesiuni după regulament, la examenul de bacalaureat, nu mai au dreptul să se mai prezinte la acest examen, caz în care ar fi discutabil interesul, totuși această limită a examenului de bacalaureat, a fost suprimată în dispozițiunile art. 21 din legea privitoare la examenul de bacalaureat din 1931, iar dispozițiunile art. 112 din regulamentul dela 1929, au fost anulate prin regulamentul din 1931;

Prin urmare, și din acest punct de vedere interesul reclamantului pare nefondat;

În afară de acest fapt, legiuitorul a înțeles prin dispozițiile sale ca acest interes să fie și în concordanță cu împrejurările de fapt, cu alte cuvinte, ca interesul să fie și direct, adică să fie actual, astfel ca în cazul anulării actului acesta să poată dobândi imediat satisfacție;

Ori astăzi ne găsim la sfârșitul anului 1933 și candidata a avut posibilitate ca în conformitate cu dispozițiunile art. 21 din lege să treacă examenul fie în sesiunea de vară 1933, fie în sesiunea de toamnă 1933;

Având în vedere că astăzi reclamantul la susținerea părții că nu a uzat de calea dispozițiunilor art. 108 din regulamentul legii din 1929, menținut prin modificarea regulamentului dela 1931, și că prin urmare acțiunea în contencios nu ar fi admisibilă, opune lipsa expresă a vreunor texte din lege care să prescrie aceste decăderi;

Având în vedere că dacă este adevărat că în legea contenciosului administrativ nu există nici un text de lege care să oprească acțiunea pornită înaintea contenciosului administrativ, atunci când legea pune la dispoziție celor vătămați o cale de jurisdicție proprie, totuși jurisprudențele noastre în mod reiterat au decis stabilind principiul că atunci când legea pune la dispoziție celui vătămat o cale de jurisdicție proprie, acesta nu mai poate avea dreptul a porni acțiune pe baza legii contenciosului administrativ;

Având în vedere că întrucât reclamantul nu a uzat de calea jurisdicției anume prevăzută în regulamentul legii învățământului superior, prin acesta nu mai are dreptul de a porni acțiune în contencios; că și din acest punct de vedere cererea reclamantului este nefundată;

În aceste împrejurări, cererea reclamantului, devine nefundată, și cu atât mai mult cu cât fiica reclamantului, deși a constatat că comisiunea de bacalaureat din sesiunea de Septembrie 1932 este viciată în formă în care se plânge astăzi, totuși nu a făcut nici o întâmpinare prealabilă și nici nu s'a plâns formal împotriva acestui fapt, ci a consimțit să se prezinte în fața acestei comisiuni, dând examen și tocmai pe data de 15 Februarie 1933, a făcut cerere de anulare constituirei în felul în care a fost efectuată.

Că dar primind să fie examinată astfel cum a fost, astăzi nu mai poate avea acțiune.

Pentru aceste motive redactate de d. consilier Mihail Foișoreanu, Curtea respinge ca nefondată acțiunea în contencios administrativ, etc.

V. Ștefănescu, E. Sculi, M. Foișoreanu, Em. Marțian.

Grefier, D. P. Becherescu